

יום חמישי

רע"י

ביאור המקרא

(יד) וַיְבִיִּים [-אך ביום] הִרְאֹת [-שיראה] בּוֹ [-בעור האדם שנהפך כולו ללבן] מראה של בִּשְׁמֶר חַי [-בריא], יִטְמֵא האדם הנגוע:

(פו) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַבֶּשֶׂר הַחַי שְׂבִנְגֵג, וּמִמָּאֵל, כִּיּוֹן שֶׁהַבֶּשֶׂר הַחַי הִנָּדָה בּוֹ מָמָא הוּא, וְצָרַעַת הוּא [-הַבֶּשֶׂר הַחַי]:

(מז) או כי [-ואם] ישגב
הבשר החי שנראה בעור
המצורע, ונהפף שוב
55:77 ובה המצורע שוב
אל הכהן:

וְיִחַזֵּר כַּהֲנָא וְיִסְאַבְינִיה בְּסֻרָא

(נגעים פ"ו מ"ז), וחזר ראש
 האזר ונתגלה שפועו על ידי
 שומן, כגון שהצריח ונעשה
 רחב ונראית צו הממיה,
 למדנו הכתוב שחטמא
 (תו"ס): ובייבום. מה תלמוד
 לומר, ללמד יש יום שאתה
 רואה צו, ויש יום שאין
 אתה רואה צו, מכאן אמרו
 חתן נותנין לו כל שצעת
 ימי המשחה לו ולא־יטליתו
 ולכסותו ולביתו, וכן צרגל
 נותנין לו כל ימי הרגל (מועד)
 קטן ג': (טו) צרעת הוּא.
 הצפר ההוא. צִסְר' לשון
 זכר:

וַיְבִיחַם הָרְאוֹת בּוֹ בְּשָׁר חֵי
וַיִּטְמָא: וַיְבִיחַמָּא דִּיתְחִזִּי בֵּיהּ בְּסָרָא

חַיָּא יְהֵא מְסַאב: מוּ וְרָאָה הַכֹּהֵן
אֶת־הַבָּשָׂר הַחֵי וְטִמְאוּ הַבָּשָׂר
הַחֵי טִמֵּא הוּא צִרְעַת הוּא:

וַיַּחַי כְּהֵנָּה יֵת בְּסָרָא חַיָּא
וּסְאִיבִינִיה בְּסָרָא חַיָּא מְסֻבָּה הוּא
סְגִירֹתָא הִיא: מִזְּ אִן כִּי יָשׁוּב

הַבֶּשֶׁר הַחַי וְנִהְפֵךְ לְלֶבֶן וְכֵן אֶל־הַכֶּהֵן: אוֹ אֲרִי
יְתוֹב בְּסֵרָא חֵיא וְיִתְהַפֵּיף לְמַחֲוֹר וְיִיטִי לְוֹת כְּהֵנָּא:
וְיִרְאֶהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִהְפֵךְ הַגֹּעַ לְלֶבֶן וְטָהַר הַכֶּהֵן

ביאור רש"י

יִצְהָרָאוּת בּוּ בִשְׂר חַי', אֵלָא בֵּא דְּמִדָּה לַחֵן [שְׁטוּמָת
הַנְּגַעִים תְּלוּיָה בְּרֵאיוּתוֹ וּבְדַבְרֵינּוּ שִׁישׁ יוֹם שְׁמִתָּה רוֹאָה
בּוּ אַתְּ הַנְּגַעִים, וּמַסְגִּירִן אִו מַחֲלִיטִן כְּדִינֵם, וְיֵשׁ יוֹם שְׁמִינּוּ
אַתָּה רוֹאָה בּוּ, וְאִם עֲלֵה בּוּ נִגַע חֲדָשׁ בִּימִים אֱלוּ אֵין
צִרִיךְ לְהִרְאוּתוֹ לַחֵן עַד לְאַחֵר מַכֵּן, וּבִינְתֵימִים הוּא טְהוֹר,
מִכָּאֵן אֲמָרוּ חֲכָמִים שְׁחָתוּ נִוְתָנִין לֵף כֶּף שְׁבַעַת יְמֵי
הַמְּשִׁתָּה שְׁאֵין הִכְחֵן רוֹאָה בְּהֵם אַתְּ נִגְעִי, בֵּין לֵף - אִם
הַנְּגַע עֲלֵה בְּגוֹפּוֹ, וְזִכֵּן אֲצִמְטָלִית - טְלִיתוֹ, וְלִבְסוּמָו,
אִם נִוְלְדוּ בְּהֵם נִגְעֵי בְּגָדִים. וְלִבְיָתוֹ אִם נִוְלְדוּ בּוּ נִגְעֵי
בְּחַיִּים. וְכֵן אִם נִוְלְדוּ נִגְעִים אֱלוּ בְּכָל אֲדָם בְּרַגְלָהּ נִוְתָנִין
לֵף אַתְּ כֶּף יְמֵי הָרַגְלָהּ שְׁאֵין רוֹאִים בְּהֵם אַתְּ נִגְעִי (מוֹעֵד)

צרעת לשון נקבה, בשר לשון זכר

(טו) הבשר החי טמא הוא **צֶרַעַת הוּא**. היינו **הַבֶּשֶׂר** **הַחַי** **טָמֵא** **הוּא** **צֶרַעַת הוּא**. הוא **צֶרַעַת הוּא**. ו' **בֶּשֶׂר** הוא **צֶרַעַת הוּא**. וכן אמר 'צרעת הוא' [אבל בכל מקום שמדבר בצרעת נוקט לשון 'היא'] .

נִתְּרַחב רֹאשׁ הַאִיבֵר וְנִרְאָה הִנֵּנֶה כֹּאחַד - טַמָּא
(יד) וּבָיִים הִרְאֹת בּוֹ בְּשָׁר חַי יִטְמָא. אִם כּוּוֹנֵת
הַכְּתוּב שְׂטָמָא כִּיּוֹן שְׂצֻמְקָהּ וְנִרְאָתָה בּוֹ
מִקְחִיד, קֶשֶׁה שְׁהָרִי כְּבָר פֶּרֶשׁ (בִּפְסוּק ר') שֶׁהַמִּקְחִיד הִיא
סִימָן טַמָּאָה, וּמִדּוּעַ נִכְתַּב שׁוּב, אֱלָא הַכוּוֹנָה כֵּךְ, הָרִי
שֶׁהִיד הִנֵּנֶה - הִבְהִית בְּאַחַד מִנְּשָׂרִים וְאַרְבָּעָה רִאשֵׁי
אִיבֵרִים שְׂאִין מִטַּמָּאִין מִשּׁוּם סִימָן מִקְחִיד אִם צִמְחָה
בְּתוֹכָן, לָפִי שְׂאִין נִרְאָה הִנֵּנֶה בְּלֹא בְּאַחַד, אֲלֵא שֶׁשׁוּפֵעַ
אֵיךְ וְאֵיךְ, וְהַמְחִיָּה שְׁנִרְאִית כִּבְשָׁר בִּירָא בְּמִרְכוּז חוֹלֶקֶת
אוֹתוֹ בְּאַמְצֵעַ. וְנֹאמַר בִּפְרֹשָׁה (פֶּסוּק ג') 'וְנִרְאָהוּ הַכְּהֵן', שִׁיחִיהָ
וְרֹאֵה הַכְּהֵן אֶת הִנֵּנֶה כּוּלוֹ כֹּאחַד (נִגְעִים י"ז מ"ז), וְטִיִּהֲרוּ הַכְּהֵן
אַחֵר הַחֲסֵגֵר, וְלֹאֲחֹר מִכֵּן חֲזָר רֹאשׁ הָאִיבֵר הַמִּנּוּגַע וְנִתְּנָלָהּ
שְׂפּוּעוֹ עַל יְדֵי שְׂמֹן, כְּגֹזֶן שֶׁהִבְרִיא וְנִשְׁעָה רִחֵב
כְּמִישׁוֹר וְנִרְאִית בּוֹ הַמִּקְחִיד עִם הִנֵּנֶה כֹּאחַד, לְמִדָּנוּ
הַכְּתוּב שְׂמַעְתָּה הַמְחִיָּה טַמָּא (תִּר"ס).

יש ימים שאין רואים בהם
ובימים. מה תלמוד לומר 'ובימים' [היה לו לומר

ביאור המקרא

תורה

רש"י

את הנגע, טהור הוא:
צרעת בשחין
הכתוב יבאר דיני אדם שהיה בו שחין, ובאותו מקום נראה מראה צרעת, מזה הם סימני טומאתו וטהרתו, וכמה פעמים יסגירוהו.
(יה) **ובשר [-וואדס], פי**
[-אם] **יהיה בו בערו** מכת שחין [-שהתחמם בשרו], **ונרפא השחין:**

את הנגע, טהור הוא:
ויחזינה כהנא והא אתהפין
מכתשא למחור וידפי כהנא ית
מכתשא דכי הוא: פ **שלישי**
יה ובשר ביהיה בו בערו
שחין ונרפא: ואנש ארי יהי ביה במשכיה שיחנא
ואתסי:

(יה) **שחין.** לשון חמום, שנחמם הבשר צליקוי הבא לו מחמת מכה, שלא מחמת האור (חולין ט.). **ונרפא.** השחין העלה ארוכה, ובמקומו העלה נגע אחר:

ביאור רש"י

צרבת השחין כשהשחין לבדו נרפא **ונרפא.** אין הכוונה שהבשר נרפא אלא **השחין הנעלה** **ארוכה** - רפואה, אבל הבשר עדיין חולה [ואף השחין לא נרפא לגמרי, אלא שהתחיל להתרפאות ונעשה עליו קרום כקליפת השום], **ובמקומו של השחין הנעלה** **הבשר נגע אחר** שהיא הבהרת.

פירוש מלת 'שחין' (יה) **שחין.** הוא לשון חמום, והיינו **שנתחמם הבשר** **בליקוי הבא לו מחמת מכה, ששלא מחמת האור** [וכל שכן חמום וליקוי שנהיה מאיליו כמו שחין מצרים, שהוא סתם שחין] אבל נגע הבא מחמת האור נקרא להלן 'מכוה' (חולין ט.).

ביאור המקרא

נביאים (מלכים ב' ה יט-כג)

רש"י

נעמן נרפא מצרעתו אחרי שקיים את דברי הנביא, אולם הנביא מסרב לקבל את מנחתו ומברכו שילך לשלום. כראות גיחזי משרת אלישע שרבו מדין נעמן את מנחתו, אמר בלבו שלא טוב הדבר ויקח הוא לעצמו מנחה זו. וירדוף אחרי נעמן ושיקר לו שבא במצות אדוניו לקבל ממנו את המנחה.

(יה) **ויאמר לו הנביא, הן ששלים ולא תשוב עוד אליך הצרעת, ויגף מאתו כבדת ארץ - התרחק ממקום מושב הנביא, מדת**

ארץ בשיעור מיל:
גיחזי לוקח את המנחה מנעמן
(ב) **ויאמר בלבו גיחזי**
נער [-משרת] אלישע
איש האלהים, הנה
חשף [-מנע] אדני את
נעמן הארמי הנה מליטן
לו מתנות, בכך שמיאן
מקחת מידו את אשר
הביא, חי ה' - נשבע אני
שלא כך יהיה פי אם
רצתי אחריו ולקחתי
מאתו מאומה - דבר מה:

יה ויאמר לו לך לשלום וילך
מאתו כבדת ארץ: ואמר ליה
אזיל לשלם ואזל מלותיה כרוב
ארעא: ס כ ויאמר גיחזי נער
אלישע איש האלהים הנה
חשף אדני את נעמן הארמי הנה מקחת מידו את
אשר הביא חיהוה בראם רצתי אחריו ולקחתי
מאתו מאומה: ואמר גיחזי תלמידא דאלישע נביא דיי
הא מנע רבוני ית נעמן ארמא הדין מלקבלא מניה ית

(יט) **כבדת ארץ.** שם מדה של קרקע, כמו למדי כרם (ישעיה ה י), ארפינט' צלע"ז: (כ) **מזומה.** חסר אל"ף, לפי שהיתה לקיחה זו למוס (ירושלמי סנהדרין פ"ה ה"ג):

ביאור רש"י

בשיעור כדי עבודת יום אחד בזוג בקר, ארפינט' בלע"ז:
(ב) **מזומה.** כלומר 'מאומה', ונכתב **חסר אל"ף**, לפי שיהיה לקיחה זו למוס (ירושלמי סנהדרין פ"ה ה"ג):

(יה) **כבדת ארץ.** 'כבדת' היא שם מדה של קרקע ושיעורה אלפיים אמה (ראה רש"י בראשית מח ט), וכן מצינו במקרא שמות נוספים למידות קרקע מסוימות, כמו 'צמדי כרם' (ישעיה ה י) שביאורו מידת כרם

ביאור המקרא

נביאים

רש"י

(כא) וַיְרֵדְהָ גִיחֲזִי אַחֲרֵי נַעֲמָן בְּכַדִּי לַקַּחַת מִמֶּנּוּ אֶת הַמִּנְחָה שְׂרָצָה לַתֵּת לְאַלִישֵׁעַ, וַיִּרְאֶה נַעֲמָן שְׂאִישׁ רֵץ אַחֲרָיו, וַיִּפֹּל - הִטָּה אֶת עַצְמוֹ מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה לְקִרְאָתוֹ שֶׁל גִּיחֲזִי, וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְׁלֹאִם לְךָ:

(כב) ויענהו גיחזי ויאמר לו: שלום, אדני אלישע שלחני לאמר לך, שאף על פי שמתחילה לא חפצתי לקחת ממך את מנחתך, אמנם הנה עתה זה באו אלי שני נערים מהר אפרים ומבני הנביאים הם, תנה נא להם - בעבורם פפר פספ ושתתי חלפות בגדים ואקח ממך:

(כג) ויאמר נעמן לגיחזי: הואל - השבע לי שנשלחת במצות אדונך וקח פפרים - שני ככרים כסף. ולא רצה גיחזי שנעמן יבחין שבא מדעתו ויתמהמה מלקחת את הכסף, ויפרץ [והפציר] בו נעמן שיתרצה לקחת מידו. ויצר [וקשר] בגדים פפרים בשני חרטים [כיסים], ושתתי חלפות בגדים, ויתן אותם נעמן אל שני נערו שיהיו לעזר לגיחזי וישאו לפניהם:

(כד) ויפלו. אין הכוונה שנפל מעל המרכבה אלא פירושו כתרוממו 'ואתרכין' - הטה את עצמו לקראת הריץ:

(כה) הואל. מלשון אלה ושובועה, כלומר השבע לי ששלחך אלישע אדונך (מכילתא בשלח מס' דעמלק א, מדרש שמואל פט"ו):

בשני חרטים. 'חרטים' המה מיני בגדים וסודרין, כמו 'המטפחות והחרטים' (ישעיה ג כב) כך חבירו

(כא) ויפול. (תרגום יונתן): (כג) הואל. השבע ששלחך (מכילתא בשלח מס' דעמלק א, מדרש שמואל פט"ו): בשני חרטים. מיני בגדים וסודרין, כמו המטפחות והחרטים (ישעיה ג כב) כך חבירו מנחם (מחברת מנחם ערך 'חרט'). אבל יונתן תרגם זה

פלדסין, ואת שנספר ישעיהו תרגם מחפאל. והפותרין אומרין בשני חרטים, בשני כסין ארוכים, פירדוי"ש בלע"ז: אל שני נערו. של נעמן: וישאו לפניהם לפני גחזי:

ויאמר השלום: וירדף גיחזי בְּתֵר נַעֲמָן וַחֲזָא נַעֲמָן גְּבֵרָא רְהִיט בְּתֵרוֹהִי וְאַתְרֵכִין מִן רְתִיכָא לְקִדְמוֹתֶיהָ וְאָמַר הַשָּׁלָם: כֵּן וַיֹּאמֶר | שָׁלוֹם אֲדֹנִי שְׁלַחְנִי לְאֹמֶר הֵנָּה עֲתָה זֶה בָּאוּ אֵלַי שְׁנֵי־נְעָרִים מֵהַר אֲפֹרִים מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים תְּנֶה־נָּא לָהֶם כֶּסֶף־כֶּסֶף וְשֵׁתִי חֲלָפוֹת בְּגָדִים: וְאָמַר שָׁלָם רַבּוּנִי שְׁלַחְנִי לְמִימַר הָא כַּעַן דִּין אֲתוּ לְוִיתִי תִרִין עוֹלִימִין מְטוּרָא דְּבֵית אֲפֹרִים מִתְלַמִּידֵי נְבִיאָא הֵב פָּעֵן לְהוֹן כֶּסֶף דְּכֶסֶף וְתִרִין אַצְטָלוֹן דְּלְבוּשָׂא: כֵּן וַיֹּאמֶר נַעֲמָן הוּאֵל קַח כֶּסֶף בְּגָדִים וַיִּפְרֹץ־בּוֹ וַיַּצֵּר כֶּסֶף בְּשֵׁנֵי חֲרָטִים וְשֵׁתִי חֲלָפוֹת בְּגָדִים וַיִּתֵּן אֶל־שְׁנֵי נְעָרָיו וַיִּשְׂאוּ לִפְנָיו: וְאָמַר נַעֲמָן שְׂרִי סָב תִּרְתִּין כֶּסֶף וְאֶתְקִיף בֵּיה וַצֵּר תִּרְתִּין כֶּסֶף דְּכֶסֶף בְּתִרִין פִּלְדָּסִין וְתִרִין אַצְטָלוֹן דְּלְבוּשִׁין וַיֵּהָב לְתִרִין עוֹלִימוֹהִי וַיִּסְבּוּ קִדְמוֹהִי:

ביאור רש"י

[השוהו] מנחם לפסוק זה (מחברת מנחם, ערך חרט). אכל יונתן לא הושה אותם יחד, שתרגם כתוב זה 'פלדסין' [-סדינים], ואת החריטים שכתובים בספר ישעיהו תרגם 'מחפאל' [-כומו, תכשיט בדפוס בית הרחם]. והפותרין אומרין 'בשני חרטים', פירושו בשני פיסין ארבים, פירדוי"ש בלע"ז [-ארנקים שנותנים בהם מומן]:

אל שני נערו. של נעמן: וישאו לפניהם. לפני גיחזי כדי לסייעו במשא:

אל לו לאדם להתדמות לרשעים, כי סופם יהיה מר, אלא יתיירא מה', ולא יתפתה מהמסיתים אותו, שענשם גדול. עוד אומר מוסרים שגם החכמים צריכים לידע אותם.

אל תקנא באנשים הרעים

(יט) **אַל תתחר במרעים**
- אל תתדמה לאנשים הרעים, לעשות כמעשיהם, ואל תקנא בַּרְשָׁעִים הגם שתראה שמצליחים:

(כ) **כִּי לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵית דָּרְעָה** - כי לא יהיה סוף טוב לאדם רע, וְגַר רָשָׁעִים יִדְעָךְ - יכבה, שימותו בטרם זמנם:

תירא את ה' ותפחד מהמלך
(כא) **יִרְא אֶת ה' בְּנֵי וַמְלָךְ** - בני, תשמע לקול המלך, ובלבד שלא יסיר אותך מיראת ה', שיראת ה' לעולם קודמת, **עִם שׁוֹנִים אֶל תִּתְעַרֵּב** - ואל תתחבר עם המסיתים לאמר שיש שתי רשויות:

(כב) והסיבה שיש לפחד ולקיים את מצוות ה' וציווי המלך, **כִּי פֶתָאֵם יָקוּם אִידָם** [כי בפתע יבוא העונש] וּפִיד שְׁנִיָּהֶם מִי יוֹדֵעַ - והשבר של העבודה זרה ועובדיה, מי יודע מה גודלו. כלומר, מהגזר דין של שניהם לא תוכל להכין את עצמך ולהתחכם כנגדם, כי בפתע ה' יכול להעניש החוטא, וגם המלך, בפתע יכול לאסרו בבית האסורים, עוד לפני שיעמידו למשפט, ואת גודל העונש שיינתן אי אפשר לדעת:

דרך לחכמים

(כג) **גַּם אֵלֶּה לַחֲכָמִים** - גם הדברים שאומר עתה, צריכים לדעת החכמים היושבים בבית הדין. ומתחיל לפרשם, **הַפֶּר פָּנִים בְּמִשְׁפָּט בֵּל טוֹב** - לא טוב להטות את הדין לטובת האחד על פני חבירו:

ביאור רש"י

שלא שמעו לקול נבוכדנאצר שהורה להם להשתחוות לצלם: **עִם שׁוֹנִים אֶל תִּתְעַרֵּב**. 'שונים' מלשון שנים, כלומר אל תתחבר עם האומרים שתי רשויות יש, שסופן ליאבד מן העולם (במדב"ר שם):
(כב) **וּפִיד שְׁנִיָּהֶם**. 'פיד' פירושו איד ושבר, כלומר השֶׁבֶר של עֲבֻדָּה זָרָה, וְשֶׁבֶר עֲבֻדָּתָהּ מִי יוֹדֵעַ:
(כג) **גַּם אֵלֶּה לַחֲכָמִים**. כֹּל הַדְּבָרִים שִׂיאָמַר לַהֲלֹךְ בְּעֵינָיו שֶׁלֹּמֶטָה (פסוקים כג-כז) אֲמֹרִים 'גם לַחֲכָמִים הַיּוֹשְׁבִים בְּדִין, שֶׁלֹּא יִבְרִיאוּ פָנִים בְּמִשְׁפָּט' [אזהרה לדיין שלא יהיה רך לזה וקשה לזה או אחד עומד ואחד יושב], כִּי לֹא טוֹב הוּא הַדָּבָר הַזֶּה:

(יט) **אַל תתחר במרעים**. להיות כמותם, כמו אֵיךְ תִּתְחַרְךָ (ירמיה יב ה), כִּי אִתָּה מִסְתַּכֶּה בְּאֵיךְ (שם כד טו):
(כא) **יִרְא אֶת ה' בְּנֵי וַמְלָךְ**. יִרְא אֶת ה' וִירָא אֶת הַמֶּלֶךְ נֶשֶׁר וְדָם, וְנִלְכַּד שֶׁלֹא יִסְרֹךְ מִירָאֵת ה', לְעוֹלָם יִרְאֵת ה' קוֹדֶמֶת (במדב"ר טו

יד): **עִם שׁוֹנִים אֶל תִּתְעַרֵּב**. האומרים שתי רשויות יש (שם): (כב) **וּפִיד שְׁנִיָּהֶם**. שֶׁנֶּר עֲבֻדָּה זָרָה, וְשֶׁנֶּר עֲבֻדָּה: (כג) **גַּם אֵלֶּה לַחֲכָמִים**. כל הדברים שֶׁנֶּעֱנִין שְׁלֹמֶטָה (פסוקים כג-כז), אֲמֹרִים לַחֲכָמִים הַיּוֹשְׁבִים בְּדִין, שֶׁלֹא יִכְרֻ פָנִים בְּמִשְׁפָּט, כִּי לֹא טוֹב:

בְּנֵי וַמְלָךְ עִם-שׁוֹנִים אֶל-תִּתְעַרֵּב: דָּחַל מִן אֱלֹהָא בְּרִי וּמִן מַלְכָּא וְעִם שְׁנֵי לָא תִתְחַלֵּט: כַּ כִּי-פִתְאֵם יָקוּם אִידָם וּפִיד שְׁנִיָּהֶם מִי יוֹדֵעַ: מְטוּל דְּבִשְׁלֵיָא אֲתִי תְבַרְהוֹן וְסוּפָא דְשִׁנְיָהוֹן מִן יָדִיעַ: כַּ גַּם-אֱלֹהָ לַחֲכָמִים הַפְּרִפְנִים בְּמִשְׁפָּט בֵּל-טוֹב: אִף הָלִין לַחֲפִימִי אֲמִרְנָא לְמַסֵּב אִפִּי בְּדִינָא לָא שְׁפִיר:

אִידָם - [כי בפתע יבוא העונש] וּפִיד שְׁנִיָּהֶם מִי יוֹדֵעַ - והשבר של העבודה זרה ועובדיה, מי יודע מה גודלו. כלומר, מהגזר דין של שניהם לא תוכל להכין את עצמך ולהתחכם כנגדם, כי בפתע ה' יכול להעניש החוטא, וגם המלך, בפתע יכול לאסרו בבית האסורים, עוד לפני שיעמידו למשפט, ואת גודל העונש שיינתן אי אפשר לדעת:

(יט) **אַל תתחר במרעים**. אל תתערב ותדבק עם הרעים להתדמות להם לְהִיטִית כְּמוֹתָם, 'תתחר' פירושו מענין ההתערבות כְּמוֹ 'אֵיךְ תִּתְחַרְךָ אֶת הַסּוֹסִים' (ירמיה יב ה) [איך תרמה לרוץ כמו סוסים], וכן מצינו לשון זו בדברי ירמיה הנביא ליהוקים: 'הִתְמַלֵּךְ כִּי אֲתָה מִתְחַרְךָ בְּאֵיךְ' (שם כב ט) [-האם תאריך ימים כשאתה מתדמה להכביד על ממשלתך]:
(כא) **יִרְא אֶת ה' בְּנֵי וַמְלָךְ**. 'יִרְא אֶת ה' וִירָא אֶת הַמֶּלֶךְ' בְּשֶׁר וְדָם, וּרְשׁוֹ רְבוּתֵינוּ (במדב"ר טו יד) יכול אומר לך לעבוד עבודה זרה תשמע לו, תלמוד לומר 'ירא את ה', וּבִלְבָּד שֶׁלֹּא יִסְרֹךְ מִירָאֵת ה', שֶׁלֹּעֲוֹנָם יִרְאֵת ה' קוֹדֶמֶת וכחנניה מישאל ועזריה

רע"ב

משניות (מנחות פרק יג)

רע"ב

(א) הרי עלי עשרון. פירשתי. כמה עשרונים אביא ואיני יודע כמה אמרתי: יביא ששים עשרונים. דלי צליר מהכי נדר, לא איכפת ליה, דמחמי ואומר מה שפירשתי יהא לנדרי והשאר יהא לנדבה. וצטפי מהכי ליכא לספוקי, דאין מנחה אחת יתירה מששים עשרון: הרי עלי מנחה. האומר הרי עלי מנחה סתם: יביא איזה שירצה. מחמש מנחות: מיוחדת. שנקראת מנחה סתם ואין לה שם לווי. וכל שאר מנחות יש להם שם לווי, מנחת מרחשת, מנחת מרפסת, מנחת מלפס. ואין הלכה כרבי יהודה: (ב) מנחה מין המנחה. האומר הרי עלי מנחה, או מין המנחות האמורות בפרשה: מנחות עלי. או שאומר מין מנחות עלי, יביא פירשתי. מיני מנחות שאביא, ואיני יודע כמה מיניס

הם שנדרתי להביא: מביא חמשתן. מנחת סולת, מנחת מרחשת, מנחת מרחשת, מנחת מלפס תנור והיא צאה שני מיניס, חלות ורקיקין: פירשתי מנחה שש עשרונים בכלי אחד, ואיני יודע כמה עשרונים קבעתי צה: יביא ששים עשרון. דטפי מהכי ליכא לספוקי. ואי צליר מהכי נדר לא איכפת לן, דמחמי ואומר כמה שפירשתי יהא לנדרי והשאר יהא לנדבה: רבי אומר. כיון דאמר מנחה דמשמע חדא, אלמא בכלי אחד קבעה, ואם יביא ששים בכלי אחד, שמא צליר מהכי נדר והוי מנחה יתירה, דלית ליה לרבי דקבעותא דמנא מלמא היא, הלכך יביא ששים מנחות מאחת ועד ששים, חדא של עשרון אחד, וחדא של שנים, וחדא של שלשה, וחדא של ארבע, עד ששים. שנמצא מביא צין הכל אלף שמונה מאות ושלשים עשרון, דודאי חדא מינייהו נדר, ואין נדבה. ואין הלכה כרבי:

ביאור המשנה

לווי כמו מנחת מחבת, מנחת מרחשת, מנחת מאפה תנור:

משנה ב

הנודר שאמר הרי עלי מנחה, או שאמר הרי עלי מין המנחה, יביא מנחה אחת מחמשת המנחות. אולם אם אמר הרי עלי מנחות, או שאמר הרי עלי מין המנחות, יביא שתיים - צריך להביא שתי מנחות ממין אחד מחמשת המנחות. ואם אמר פירשתי בשעת נדרי את מין המנחה, ואיני יודע [-זוכר] מה פירשתי, יביא חמשתן - צריך להביא את כל חמשת מיני המנחות, ויתנה על כל אחת שאם זאת נדרתי תהיה לי לנדרי, ואם לא תהיה נדבה.

הנודר שאמר [לאחר נדרן] פירשתי בשעה שנדרתי, שאביא מנחה של עשרונים בכלי אחד, ואיני יודע [-זוכר] מה - כמה עשרונים פירשתי, יביא מנחה של ששים עשרון, שזה הוא השיעור הגדול של מנחה הבאה בכלי אחד, אך צריך להתנות שאם נדר פחות מששים עשרון השאר יהא לנדבה. רבי אומר אינו יוצא ידי חובתו במנחה אחת של ששים עשרון, אלא יביא ששים מנחות של עשרונים, מעשרון אחד ועד ששים עשרון, כלומר, מנחה אחת של עשרון אחד, ועוד מנחה של שני עשרונים, ועוד מנחה של שלשה עשרונים, וכן הלאה עד ששים עשרון:

מנחות פרק יג

הפרק שלפנינו עיקרו עוסק בספיקות של נדרי הקדש, מה מוטל על הנודר לעשות כדי לצאת מספיקותיו, ולקיים את נדרי:

משנה א

המשנה מבארת דיני הנודר להביא מנחה וסתם דבריו ולא פירט מניין העשרונים או סוג המנחה, או שפירט מניין העשרונים וסוג המנחה, אך שכח מה פירט:

הנודר שאמר הרי עלי עשרון סולת למנחה, יביא רק עשרון אחד, מכיון שנדר בלשון יחיד. אולם אם אמר הרי עלי עשרונים, יביא שניים - שני עשרונים למנחה, מכיון שנדר בלשון רבים ומיעוטו שנים. ואם אמר, בשעה שנדרתי פירשתי מניין העשרונים, ואיני יודע [-זוכר] מה [-כמה] פירשתי, יביא מספק ששים עשרון שהוא השיעור הגדול של מנחה אחת, ויתנה שאם נדר פחות מזה, היתר יהיה לנדבה.

הנודר שאמר הרי עלי מנחה סתם, ולא פירש איזו מין מנחה נדר, יביא איזו שירצה מחמשת המנחות הכתובות בפרשת מנחת נדבה, שהם סולת, מחבת, מרחשת, מאפה תנור הבאה חלות, או מאפה תנור הבאה רקיקין. רבי יהודה אומר יביא דווקא מנחת הפלת, שהיא המיוחדת שבמנחות - מנחת סולת נקראת בתורה בשם מנחה סתם, ואין לה שם

יפחות משלשה לוגין. שהן פחותים שצנכסים. רביעיית
ההין לכנש, תלמא לוגין הו, שהין שנים עשר לוגין: שמן
לא יפחות מלוג. שהפחות שצנמחה עשרון סולת, והיא
טעונה לוג שמן: רבי אומר שלשה לוגין. כפחות
שצנמחת נכסים, עשרון לכנש
כלול דרביעיית ההין שמן.
ואין הלכה כרבי: כיום
המרוכזה. כיום טוב ראשון
של חג הסוכות כשחל להיות
בשבת. שאותו היום מרוכזה
בנכסים לקרנות של חובת
היום מכל שאר ימות השנה.
דהו שלשה עשר פרים
וארבעה עשר כבשים וארבעה
מוספים, ד' מוסף דשבת וד'
מוסף דחג, ואילים שנים
ושעיר אחד. והנכסים הצריכים
לכולם מאה וארבעים לוג:
(ו) הרי עלי עולה יביא
כבש. רבי אלעזר בן

(ג) לא יפחות משני גזירים. שמי נקיעות גדולות.
דמיטו ענים שנים: והמעלה את הקומץ בחוץ
חייב. כרת, דהעללה היא. וזהאי כללל הו נמי המעלה
קומץ צפנים דהקטרה מעליהם היא, הלכך חשיב חמשה
קומצים ותו לא, ולא חשיב
להאי דהמעלה קומץ צפנים
לקומץ ששי: ושני בזיכים.
של לחם הפנים: (ד) לא
יפחות מדינר זהב. והוא
שיאמר מטבע של זהב. דהי
לא, דלמא נסכא דדכנא
קאמר, דהיינו חתיכה של
זהב: נחושת לא יפחות
ממנחה בסף. שיביא נחושת
ששה מעה כסף: פירשתי.
כן וכן זהב: ואיני יודע
כמה פירשתי. יצא כל כך
עד שידע צעלמו שמעולס לא
נחמין לכל כך: (ה) הרי
עלי יין. לנכסים: לא

לא יפחות משלשה לוגין. שמן, לא יפחות מלוג. רבי אומר, שלשה לוגין. פירשתי ואיני
יודע מה פירשתי, יביא פיום המרבה: ו הרי עלי עולה, יביא כבש. רבי אלעזר בן

ביאור המשנה

פירשתי בשעת נדרי כמה זהב או כמה כסף אביא, ואיני
יודע [זוכר] מה [כמה] פירשתי, ששכח כמה פירש,
הוא מביא כל כך הרבה, עד שיאמר לא לך
נתפנותי - שידע בבירור שלא נתכוין לכך, שבזה ודאי
יצא ידי חובת נדרי:

משנה ה

האומר הרי עלי להביא יין לנכסים, לא יפחות
מלהביא שלשה לוגין יין, שזהו שיעור הפחות שבנכסים.
האומר הרי עלי להביא שמן, לא יפחות מלהביא לוג
שמן, שזהו השיעור הראוי למנחת נדבה שהיא הפחותה
שבמנחות. רבי אומר לא יפחות מלהביא שלשה לוגין
שמן, שזהו השיעור הראוי למנחת נכסים הבאה עם הכבש,
שהיא הפחותה שבמנחת נכסים.

ואם אמר פירשתי כמה יין או שמן אביא, ואיני יודע
[זוכר] מה [כמה] פירשתי - ששכח כמה פירש, יביא
יין ושמן בנכסים שמביאים ביום המרבה ביותר
בקרבתו, שהוא יום טוב ראשון של סוכות כשחל בשבת,
שיש בו שלשה עשר פרים, ארבעה עשר כבשים, שני
כבשים למוסף השבת, שני כבשים לקרבן התמיד, שני
אילים ושעיר אחד, והנכסים הצריכים לכל קרבנות אלו
הם מאה וארבעים לוג:

משנה ו

האומר הרי עלי להביא קרבן עולה, יביא כבש זכר
לעולה, שהוא הפחות שבעולות בהמה. רבי אלעזר בן

משנה ג

המשניות שלפנינו ממושיבות לפרש את דיני הנדר
סתם:

האומר הרי עלי להביא עצים למזבח, לא יפחות
מלהביא שני גזירין - שתי חתיכות גדולות של עצים
כאותם העצים שמסדרים על המזרחה, כי 'עצים' הוא
לשון רבים, ומיעוט רבים שנים.

האומר הרי עלי להביא לבונה - נדר להביא לבונה
בפני עצמה ללא מנחה, לא יפחות מלהביא קומץ אחד
של לבונה.

אגב דין זה מביאה המשנה חמשה עניינים ששיעורם
קומץ:

המשנה קמצים הן, א. האומר הרי עלי להביא
לבונה, לא יפחות מלהביא קומץ של לבונה. ב.
המתנדב מנחה, יביא עמה קומץ לבונה. ג. המעלה
את הקומץ בחוץ - שהקריב את הקומץ של המנחה
מחוץ לעזרה, חייב כרת משום 'מעלה בחוץ'. ד-ה. ושני
בזיכין - שתי כפות שהיו על שולחן לחם הפנים מעונגין
שני קמצים - יש למלאות כל אחת מהם בקומץ לבונה:

משנה ד

האומר הרי עלי להביא זהב לבדק הבית ולא פירט
כמה, לא יפחות מלהביא דינר זהב. האומר הרי עלי
להביא כסף לבדק הבית, לא יפחות מלהביא דינר
כסף. האומר הרי עלי להביא נחשת לבדק הבית, לא
יפחות מלהביא נחושת בשווי מנחה כסף. ואם אמר

רע"ב

משניות

רע"ב

שעזריה אומר או תור או בן יונה. צאתה דמא
קמא לא היו קורים עולה סמס אלא לעולת צהמה,
ופחותה שבעולת צהמה הוא כצש, הלכך יציא כצש.
וצאתה דרבי אלעזר בן עזריה היו קורים עולה סמס
גם לעולת העוף, הלכך יציא

גם לעולת העוף, הלך יצא
 תור או בן יונה. ומר כי
 אתריה ומר כי אתריה:
יביא פר ועגל. זכרים ולא
 נקבות. דעולה ליכא לספוקי
 אלא בזכרים. ומתניחין רבי
 היא דאמר לקמן המתנדב
 קטן והביא גדול לא יא. אבל
 רבנן פליגי עליה ואמרי
 המתנדב קטן והביא גדול יא,
 דיש בכלל מרובה מועט.
 והלכה כחכמים: **פירשתי.**
 אחד מקרצנות הצהמה ואיני
 יודע **מאיזה** **מהן**

עֲזָרִיָּה אָמַר, אוֹ תוֹר אוֹ בֶן יוֹנָה.
פִּרְשָׁתִּי מִן הַבֶּקֶר וְאִינִי יוֹדֵעַ מָה
פִּרְשָׁתִּי, יָבִיא פֶּר וְעֶגְלָה. מִן הַבְּהֵמָה
וְאִינִי יוֹדֵעַ מָה פִּרְשָׁתִּי, יָבִיא פֶּר וְעֶגְלָה
אִיל גָּדִי וְטָלָה. פִּרְשָׁתִּי וְאִינִי יוֹדֵעַ מָה
פִּרְשָׁתִּי, מוֹסִיף עֲלֵיהֶם תּוֹר וּבֶן יוֹנָה:
וְהָרִי עָלַי תּוֹדָה, וּשְׁלָמִים, יָבִיא כָּבֶשׂ.
פִּרְשָׁתִּי מִן הַבֶּקֶר וְאִינִי יוֹדֵעַ מָה
פִּרְשָׁתִּי, יָבִיא פֶּר וּפְרָה, עֶגְלָה וְעֶגְלָה.
מִן הַבְּהֵמָה וְאִינִי יוֹדֵעַ מָה פִּרְשָׁתִּי,
יָבִיא פֶּר וּפְרָה, עֶגְלָה וְעֶגְלָה, אִיל וְרַחֵל,

פִּירִשְׁתִּי. יֵצֵא מִכָּל מִינֵי זֵהָמָה הַזֹּכְרִים גְּדוּלִים וְקִטְנִים, דִּהְיִינוּ פֶּר וְעָגַל לֵיל וְשַׁעִיר וְגָדִי וְטֹלָה: פִּירִשְׁתִּי. אִם הַמִּין: וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה פִּירִשְׁתִּי. אִם מִין זֵהָמָה אוֹ מִין עוֹף: (ז) תּוֹדָה וְשֹׁמְרִים. תּוֹדָה אוֹ שְׁלָמִים: יֵבִיא כֶּבֶשׂ. פָּחוֹת שְׁמֹדָה וְשִׁלְמִים: יֵבִיא פֶּר וּפְרָה. דְּמוּדָה וְשִׁלְמִים אֵיכָא לְסָפּוּקִי בִּזְכָּרִים וְנִקְבּוֹת: וּרְחֵץ. נִקְבָּה זֶה שְׁמֵי שָׁמַיִם: גְּדִי. בֶּן שָׁנָה מִן הָעוֹזִים: שַׁעִיר. עוֹ בֶּן שְׁנֵי שָׁנִים: מִלָּה. כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָה: (ח) יֵבִיא הוּא וְנִסְכּוֹ בַּמִּנְחָה. כֵּן נִמְפָּרֵשׁ דִּינוֹ זְמוּרָה שְׁעָל פֶּה, שִׁיחָא עֵרֶךְ הַשּׁוֹר עִם נִסְכּוֹ מִנֶּה: עֲגָל יֵבִיא הוּא וְנִסְכּוֹ בַּחֲמִשׁ סָלְעִים:

גָּדִי וּגְדִיָּה, שְׁעִיר וּשְׁעִירָה, טָלָה וְטָלָה: ח הָרִי עָלַי שׁוֹר, יָבִיא הוּא וְנִסְכּוֹ בְּמִנְהָ. עֶגֶל, יָבִיא הוּא וְנִסְכּוֹ בַּחֲמֹשׁ. אֵיל, יָבִיא הוּא וְנִסְכּוֹ בַּשְּׁתִּים. כֶּבֶשׂ, יָבִיא הוּא וְנִסְכּוֹ בַּסֵּלַע.

ביאור המשנה

עֲזַרְיָה אָמַר יֵבֵא אֶל תּוֹר אֶל בֶּן יִנָּה, כלומר שיכול
הוא להביא לנדרו עולת העוף הבאה מתור או בן יונה,
וראינו צריך להביא עולת בהמה, ובגמרא מבואר שאינם
חולקים אלא שבעירו של רבי אלעזר בן עזריה היו רגילים
לקרוא עולה סתם גם לעולת העוף, ובעירו של תנא קמא
היו רגילים לקרוא סתם עולה רק לעולת בהמה.

האומר, בשעה שנדרתי להביא עולה **פְּרִשְׁתִּי** להביאה **מִן הַבֶּקֶר**, וְעָשִׂיו **אִינִי יוֹדֵעַ מִה פְּרִשְׁתִּי**, ששכח את מיין הבקר שנדר, **וְיָבִיא פֶּר** זכר בן שנתיים או בן שלש, וְעָגַל זָכָר, שאין העולה באה אלא מן הזכרים.

ואם אמר, פירשתי בנדרי להביא עולה מן הַבְּהֵמָה, וְאֵינִי יֹדֵעַ מַה פְּרָשְׁתִּי, ששכח מאיזה מין בהמה נדר ולהביא, וְכִיָּא פֶּר וְעָלָא אֵיל אֲדִי וְטָעָה, שכל אלו הם בבהמות הראויים לקרבן עולה, וכיון שאינו יודע מה פירש צריך להביא את כולם כדי לצאת ידי נדרו.

ואם אמר, בשעה שנדרתי **פְּרָשְׁתִּי** מה אביא לעולה, וַעֲכָשְׁוּ **אֵינִי יוֹדֵעַ מַה פְּרָשְׁתִּי**, ששכח מה נדר ומאיזה מִין נדר, יש להסתפק שמה נדר להביא עולת העוף, לִכְךָ **מוֹסִיף עֲלֵיהֶם** -על הפר העגל השעיר הגדי והטלה שמביא באופן שאמר 'פירשתי מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי' גם **תֹּר וּבֵן יִזְנֶה**:

משנה ז

האומר **חָרִי עָלַי** להביא תורה ושלמים - תודה או שלמים, **יָבִיא בְּפִשׁ**, שהוא הפחות שבקרבנות תודה ושלמים.

האומר פִּרְשִׁיתִי שאביא תודה או שלמים מִן הַבֶּקֶר, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פִּרְשִׁיתִי, ששכח מאיזה מין בקר נדר להביא, יָבִיאוּ פֶּר זָכָר וּפְרָה נקבה, עֲגֵל זָכָר וְעֲגֵלָה נקבה, שכל מיני בקר אלו ראויים להקרב לתודה ושלמים, כי התודה באה הן מן הזכרים והן מן הנקבות, וכיון שאינו יודע איזה מין בקר פירש צריך להביא את כולם כדי לצאת ידי נדרו. ואם אמר פירשתי להביא תודה או שלמים מִן הַבְּהֵמָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פִּרְשִׁיתִי, ששכח מאיזה מין בהמה נדר להביא, יָבִיאוּ פֶּר וּפְרָה, עֲגֵל וְעֲגֵלָה, אֵיל וְרֶחֶל, גְּדִי וּגְדִיָּה, שְׁעִיר וּשְׁעִירָה, מִצֵּה וּמִצֵּיָה, שכל מיני בהמות אלו ראויים להקרב לתודה ושלמים, כי התודה באה הן מן הבקר והן מן הצאן, הן מן הזכרים והן מן הנקבות. וכיון שאינו יודע מה פירש צריך להביא את כולם כדי לצאת ידי נדרו. אבל עוף אינו מביא כמו שמביא אצל עולה, משום שאין תודה ושלמים באין מן העופות:

משנה ח

המושג מבארת מה שווי הקרבנות והנסכים שצריך להביא:

האומר הרי עָלִי להביא שֹׁר לעולה או לשלמים, יָבִיא הוּא וְנִסְקִיו בְּשׁוּי מִנֶּה. ואם אמר הרי עלי עֶגְלָה לעולה או לשלמים, יָבִיא הוּא וְנִסְקִיו בְּשׁוּי חֲמֹשׁ סלעים. ואם אמר הרי עלי אֵילָּל לעולה או לשלמים, יָבִיא הוּא וְנִסְקִיו בְּשׁוּי שְׁתֵּי סלעים. ואם אמר הרי עלי בָּבֶשׂ לעולה או לשלמים, יָבִיא הוּא וְנִסְקִיו בְּשׁוּי סֵלַע.

ממנה קרצן לה", וצטעלי מומין שיפדו הכמז מדכר, כפרשין צפרקין ללעיל: **אם רצה יביא בדמיו שנים**. ולא דמי לרישא דלמרינן שור צמנה והציא שנים צמנה לא ילא, דהתם דלמר הרי עלי שור צמנה חייב עד שיציאנו, אכל הכל בשור זה ונסתאב שאני, דכיון דלמר שור זה חקריצ עולה ונסתאב, אזל ליה נדריה, דמו לא מצי לקיימיה: **רבי אוסר**. לכחמלה. אכל אם הציא ילא. דכיון דלמר זה, אינו חייב צאמיומו. ואין הלכה כרבי:

אמר הרי עלי שור צמנה. יציאו צמנה חוץ מנסכו שהרי כך קצנו: **שור צמנה והביא שנים צמנה לא יצא**. שהרי קצנו שור צמנה: **קמן** והביא גדול יצא, **רבי אוסר לא יצא**. משום הכי תנא פלוגמא דרבי ורבנן הכל כסיפא, לפרוש, דרישא לאו דרבי הכל היא אלא רבי היא ולא רבנן ואין הלכה כרבי: **(ט) ונסתאב**. שנפל צו מוס. דצעל מוס חקרי טמא כדכתיב (ויקרא כו יא) 'ואם כל צמנה טמאה אשר לא יקרינו

חסר דינר. שחור והביא לבן, לבן והביא שחור, גדול והביא קטן, לא יצא. קטן והביא גדול, יצא. **רבי אוסר**, לא יצא: **ט** שור זה עולה, ונסתאב, אם רצה יביא בדמיו שנים. שני שורים אלו עולה, ונסתאבו, אם רצה יביא בדמיהם אחד. **רבי אוסר**. איל זה עולה, ונסתאב, אם רצה יביא בדמיו כבש. כבש זה עולה ונסתאב, אם רצה יביא בדמיו איל. **רבי אוסר**. האומר אחד מכבשי הקדש, ואחד משורי הקדש, היו לו שנים, הגדול שבהן הקדש.

ביאור המשנה

שיכול להיות שלכך היתה כוונתו, היא שיטת רבי, אבל לרבנן אינו צריך להביא אלא את הגדול שבהם:

המשנה מבארת מה דינו של המפרש בכמה יביא קרבנו:

משנה ט
משנה זו מבארת דין המקדיש בהמה אחת ונפסלה ורוצה להביא בדמיה שתי בהמות או מין אחר: **האומר שור זה עולה, ונסתאב** - נפל בו מוס, וצריך לפדותו ולהביא בדמיו אחר, **אם רצה יביא בדמיו שנים** - שני שוורים, ומה ששינינו במשנה הקודמת שאם נדר להביא שור אחד והביא שנים לא יצא, זה משום שכל זמן שלא הביא שור צמנה אינו יוצא ידי נדרו, אבל כאן שכבר הביא את השור שנדר ויצא ידי נדרו, יכול להביא בדמיו שנים.

האומר הרי עלי להביא שור בשווי צמנה, יביא צמנה חוץ מנסכיו - יביא שור ששוה מנה חוץ מהנסכים, שהרי פירש בשעת נדרו שהשור יהיה שוה מנה. ואם אמר הרי עלי להביא **עגל בקחמש סלעים, יביא בקחמש חוץ מנסכיו** - יביא עגל ששוה חמש סלעים חוץ מהנסכים. ואם אמר הרי עלי להביא **איל בשתיים** - בשתי סלעים, **יביא בשתיים חוץ מנסכיו** - יביא איל ששוה שתי סלעים חוץ מהנסכים. ואם אמר הרי עלי להביא **כבש בפסלע, יביא בפסלע חוץ מנסכיו** - יביא כבש ששוה סלע חוץ מהנסכים.

האומר שני שורים אלו עולה, ונסתאבו - נפל בהם מוס ופדאם, **אם רצה יביא בדמיהם שור אחד**. **רבי אוסר** לכתחילה להביא שור אחד כשהקדיש שנים, או להביא שנים כשהקדיש אחד, אבל בדיעבד אם עבר והביא אינו מביא אחר, שהרי אף אם לא הביא אחר כלל אינו חייב, כיון שאמר שור זה, או שוורים אלו.

המשנה מבארת מה דין המשנה ממה שנדר: **האומר הרי עלי להביא שור צמנה, והביא שנים** - שני שוורים **צמנה, לא יצא** ידי נדרו, שהרי נדר להביא שור צמנה. **ואפילו זה צמנה חסר דינר וזה צמנה חסר דינר** - אפילו אם כל אחד מהשוורים שהביא שוה מנה חסר דינר, לא יצא ידי נדרו, עד שיביא שור השוה מנה.

האומר איל זה עולה, ונסתאב - נפל בו מוס ופדאו, **אם רצה יביא בדמיו כבש**. **האומר כבש זה עולה, ונסתאב** - נפל בו מוס ופדאו, **אם רצה יביא בדמיו איל**. **רבי אוסר** לכתחילה להביא כבש אם הקדיש איל, או להביא איל כשהקדיש כבש.

האומר הרי עלי להביא שור שחור, והביא שור לבן, או שאמר הרי עלי להביא שור לבן, והביא שור שחור, וכן אם אמר הרי עלי להביא שור גדול, והביא שור קטן, לא יצא ידי נדרו. אבל אם אמר הרי עלי להביא שור קטן, והביא שור גדול, **יצא** ידי נדרו, שיש בכלל המרובה את המועט. **רבי אוסר**, אף אם הביא גדול לא יצא, שחייב להביא מה שנדר. ובגמרא מבואר שרבי ורבנן נחלקו גם בשאר האופנים שהוזכרו במשניות הקודמות, שמה ששינינו במשנה שצריך להביא כל מה

המשנה מבארת מה דין המקדיש אחד מבהמותיו ולא פירש איזו הקדיש: **האומר אחד מכבשי הקדש למזבח, וכן האומר אחד משורי הקדש למזבח, והיו לו שנים** - שני כבשים או שני שוורים], **הגדול שבהן הקדש**, לפי

רע"ב

משניות

רע"ב

הבינוני שבהן הקדש. אף הבינוני שבהן הקדש. דכי יש לו שנים, הגדול הקדש, שהמקדיש בעין יפה מקדיש ומסתמא מוטע שבהן הקדש דכתיב (דברים יב יא) 'מזבח נדריכם'. וכי יש לו שלשה, חוששין אף לבינוני, דלא ידעין אהי מניייהו חל ההקדש, אי אגדול דהוי עין יפה, אי אבינוני דהוי עין יפה לגבי קטן, הלכך תרויייהו אסירי. מיהו לא קרע למזבח אלא חד מניייהו. והכי עזיד דלשחרי חד מניייהו, ממתיין לבינוני עד שיזבח, ומחלל אותו אגדול. דממנה נפשא, אי אבינוני חל ולא אגדול, הרי נפל בו מוס וחללו. ואי אגדול חל מעיקרא, נמאץ בינוני חולין מעיקרא: פירשתי. אחיה מהן ולא ידעתי אחיה הוא: או שאמר ל'י אבא. נשעת

מיתתו, אחד משוריי הפרשתי להקדש ואיני יודע על אחיה מהן אמר לי: הגדול שבהן הקדש. דהיכא דאמר פירשתי ליכא ספיקא דודאי הגדול פירש: (י) בבית חונוני. בית המקדש שנה חונוני נזו של שמעון הנדיק באלכסנדריא של מצרים. שכשמת שמעון הנדיק אמר להם, חונוני בני ישמש תחת, מפני שהיה צדיק ורגיל בעבודה יותר משמעי אחיו. ולא קבל עליו חונוני להיות כהן גדול לפי שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה. ונתמנה שמעי כהן גדול תחת אביו. לימים נתקנא חונוני בשמעני אחיו, אמר לו זא ולאמך סדר עבודה הלכישו כמותך ד

שסתם מקדיש בעין יפה הוא מקדיש כמו שכתוב (דברים יב יא) 'מזבח נדריכם', ולמדים מפסוק זה שיש מצוה להביא מן המזבח. ואם היו לו ש'ש'שה, אף הבינוני שבהן הקדש, שיש לנו ספק האם התכוון לגדול שבהן לפי שבעין יפה מקדיש, או שמא התכוון לבינוני שאף הוא עין יפה לגבי הקטן, לכן שניהם הקדש.

ואם אמר פ'רשתי איזה מהכבשים או מהשוררים יהיה הקדש, ואיני יודע מה פ'רשתי - ששכחתי מה פירשתי, או שאמר, אמר ל'י אבא לפני מותו, הקדשתי אחד מכבשי או אחד משוררי, ואיני יודע מה אמר, ששכחתי על איזה מהם אמר לי שהקדישו, הגדול שבהן הקדש, כי מן הסתם הקדיש את המזבח שבהם, כיון שהמקדיש בעין יפה הוא מקדיש:

משנה י

לאחר פטירת שמעון הצדיק שהיה כהן גדול בבית המקדש השני, הלך חונוני בנו לאלכסנדריא של מצרים ובעה שם מזבח להקריב עליו קרבנות. במשנה זו יבאר כמה דינים בקשר לבית חונוני:

האומר 'הרי עלי עולה', וקריבנה בבית המקדש

דקה שלושות הנשים על צשקן ועליה אזור נר קטן והעמידו אלל המזבח, יאל ואמר לאחיו הכהנים ראו מה נדר זה וקיים לאהוצתו, אותו היום שאתמנה לכהן גדול אלנש כמות שליכי ואחגור צאזור שליכי. צקשו אחיו הכהנים להרגו, סח להם כל המאורע, צקשו להרוג את חונוני, רץ מפניהם לצית המלך. ועדיין כל הרואה אותו אומר זה הוא, הלך לו לאלכסנדריא של מצרים שהיו זה רצות מישראל ועשה שם מקדש וצנה מזבח והעלה עליו לשם ה'. ועל אותו מזבח נתנבא ישעיה (ישעיה יט יט) 'ציוס ההוא יהיה מזבח לה' צחון ארץ מצרים'. ועמד הצית ההוא קרוב למאחזים שנה ונקרא בית חונוני על שמו. והכל מודים שהקרבנות שהיו קרבים שם

אין קרבן. לפיכך מי שאמר הרי עלי עולה והקריבה שם לא יאל ידי נדרו: שאקריבנה בבית חונוני. נעשה כאומר הרי עלי עולה על מנת שאהרגנה ולא אחייב נדרו באחריותה, הלכך אם הקריבה צצית חונוני יאל ידי נדרו אבל חייב כרת משום שחט צחון, שהרי קרא עליה שם עולה: רבי שמעון אומר אין זו עולה. והרי היא חולין גמורים. שאין שם הקדש חל עליה כלל כשאמר שאקריבנה צצית חונוני. ואין הלכה כרבי שמעון: ואם גלה בבית חונוני לא יאל. אלא יחזור ויגלה במקדש צירושלים, ושם יאל קרבנותיו:

ביאור המשנה

שבירושלים, כהלכתה. ואלה הקריבה בבית חונוני, לא יאל ידי חובתו וצריך להביא אחרת במקומה, מפני שאין מקריבים בבמה בזמן שבית המקדש קיים. ואם אמר 'הרי עלי עולה על מנת שאקריבנה בבית חונוני', לכתחילה גם כן וקריבנה במקדש, שכיון שאמר 'הרי עלי עולה' הרי התחייב להביא עולה. ואם הקריבה בבית חונוני, יאל ידי חובת נדרו, שהאומר הרי עלי על מנת שאקריבנה בבית חונוני הרי זה כאילו אומר הרי עלי עולה על מנת שאהרגנה, ולא נתחייב באחריותה.

רבי שמעון חולק ואומר, שאם אמר 'הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חונוני', אין זה נחשב כלל שנדר להביא עולה שהרי לא נדר להביאה כהלכתה, לפיכך אף כשהקדיש בהמה לעולתו אין זו עולה אלא חולין גמורים, ואסור להקריבה במקדש מפני שאסור לשחוט חולין בעזרה.

המשנה מביאה דין נוסף בקשר לבית חונוני:

האומר 'הריני נזיר', ויאל שער ויביא קרבנות נזירותו במקדש, כהלכתה. ואם גלה והביא קרבנותיו בבית חונוני, לא יאל וצריך לחזור ולגלה בבית המקדש.

שנעצט שלא לשמות יין עד זמן פלוני: רבי שמעון אומר. אינו מיר כלל ומותר לשמות יין. ואין הלכה כרבי שמעון: ואין צריך לומר לדבר אחר. אם שמשו לעבודה זרה שלא ישמשו עוד זירושלים: והרי הן כבעלי מומין. שחולקים ואוכלים נקדשים:

שֶׁאֵגֵלַח בְּבֵית חוֹנִיו, יִגְלַח בְּמִקְדָּשׁ. וְאִם גִּלַּח בְּבֵית חוֹנִיו, יִצָּא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֵין זֶה נִזְיֵר. הַפְּתָנִים שֶׁשָּׁמְשׁוּ בְּבֵית חוֹנִיו, לֹא יִשְׁמְשׁוּ בְּמִקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם, וְאֵין צָרִיךְ לִזְכֹּר לְדָבָר אֲחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב' כג ט), אַךְ לֹא יַעֲלוּ פְתָנֵי הַבָּמֹת אֶל מִזְבֵּחַ ה' בִּירוּשָׁלַם כִּי אִם אָכְלוּ מִצֹּת בְּתוֹךְ

שֶׁאֵגֵלַח בְּבֵית חוֹנִיו אִם גִּלַּח בְּבֵית חוֹנִיו יִצָּא. דהאי גבירא שנדר נזיר כדי שיגלח צצית חוניו, לנעורי נפשיה נמכוין, ומפני שהיה קרוב לצית חוניו ורחוק מארץ ישראל, אמר אי סגיא צצית חוניו טרחנא, טפי לא מנינא לאטעורי, ולא חל עס מירות עליו, אצל נעשה כמי

אַחֵיהֶם, הָרִי הֵם כְּבַעְלֵי מוֹמִין, חוֹלְקִין וְאוֹכְלִין, אָבֵל לֹא מִקְרִיבִין: יֹא נֶאֱמַר בְּעוֹלַת הַבְּהֵמָה (ויקרא טז ט) אִשָּׁה רֵיחַ נִיחּוֹחַ, (ובעולת העוף (סס טז ט) אִשָּׁה רֵיחַ נִיחּוֹחַ), וּבִמְנַחָה (סס ז ט) אִשָּׁה רֵיחַ נִיחּוֹחַ, לְלֶמֶד, שֶׁאֶחָד הַמִּרְבֵּה וְאֶחָד הַמִּמְעִיט, וּבִלְבָד שֶׁיִּכְבֹּן אָדָם אֶת דַּעְתּוֹ לְשִׁמְיָם:

ביאור המשנה

בִּירוּשָׁלַם, כִּי אִם אָכְלוּ מִצֹּת בְּתוֹךְ אַחֵיהֶם, ופירוש הפסוק הוא, שכהנים אלו אסורים לשרת בבית המקדש, אבל לשאר דברים לא יצאו מכהונתם והרי דינם של כהנים אלו הם כְּדִין כַּהֲנִים בְּעַלֵּי מוֹמִין, שחולְקִין וְאוֹכְלִין - נוטלים חלק במנחות ובשאר קרבנות עם כל הכהנים ומותרים באכילתם, אָבֵל לֹא מִקְרִיבִין קרבנות בעצמם:

משנה יא

משנה זו מסיימת את מסכת מנחות, ובה מבואר, שאף על פי שהמנחות הן קרבן הדל, אין הן חשובות פחות משאר הקרבנות, כיון שאין הדבר תלוי אלא בכונת הלב:

נֶאֱמַר בְּעוֹלַת הַבְּהֵמָה (ויקרא טז ט) 'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַפֶּל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶה אִשָּׁה רֵיחַ נִיחּוֹחַ לַה'', (ובעולת העוף נאמר (סס טז ט) 'עֲלֶה הוּא אִשָּׁה רֵיחַ נִיחּוֹחַ לַה'', וּבִמְנַחָה נאמר גם כן (סס ז ט) 'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אֲזִקְתָּהּ הַמִּזְבֵּחַ אִשָּׁה רֵיחַ נִיחּוֹחַ לַה'', ואף שעולת בהמה היא קרבן עשיר, ועולת העוף היא קרבן עני, ומנחה היא קרבן עני שבעניים, בכל אופן אמר הכתוב בכולם 'אשה ריח ניחוח', כדי לְלֶמֶד, שֶׁאֶחָד הַמִּרְבֵּה - המביא קרבן שדמיו מרובים, וְאֶחָד הַמִּמְעִיט - המביא קרבן שדמיו מועטים, כולם שוים לטובה לפני ה', וּבִלְבָד שֶׁיִּכְבֹּן אָדָם אֶת דַּעְתּוֹ לְשִׁמְיָם:

ואם אמר 'הריני נזיר על מנת שֶׁאֵגֵלַח בְּבֵית חוֹנִיו', לכתחילה גם כן יִגְלַח בְּמִקְדָּשׁ, שכיון שאמר 'הריני נזיר', הרי קיבל עליו נזירות. וְאִם גִּלַּח בְּבֵית חוֹנִיו, יִצָּא ידי חובת נדרו. שאנו אומרים שניזירותו היתה בתנאי, שאם יגלח בסוף במקדש תחול נזירותו, ואם יגלח בבית חוניו נאמר שכוונתו היתה רק לצער עצמו, ומפני שהיה גר קרוב לבית חוניו אמר שעד בית חוניו הוא מוכן לטרוח ולא למקום יותר רחוק, ולא חל עליו נזירות כלל, אלא הרי זה כמי שנודר שלא לשמות יין עד שלושים יום.

רַבִּי שְׁמַעוֹן חוֹלֵק וְאָמַר, שֶׁאִם אָמַר 'הריני נזיר' שֶׁאֵגֵלַח בְּבֵית חוֹנִיו, אֵין זֶה נִזְיֵר כִּלְל שֶׁהִי לֹא קִיבַל עָלָיו נִזְיֹרֹת כִּהְלַכְתָּהּ, וּלְפִיכֵן אֵינוּ מִגִּלַּח בְּמִקְדָּשׁ.

המשנה עוסקת בדִין הַכַּהֲנִים שֶׁהִקְרִיבוּ בֵּית חוֹנִיו:

הַפְּתָנִים שֶׁשָּׁמְשׁוּ [-וְשִׁרְתוּן] בְּבֵית חוֹנִיו, אֵף שֶׁמִּקְרִיבִים בּוֹ לֶשֶׁם שָׁמַיִם, קִנְסוּ אוֹתָם חֻכְמִים שֶׁלֹּא יִשְׁמְשׁוּ בְּמִקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַם, מִפְּנֵי שֶׁכַּהֲנִים אֵלוֹ וְדַאי יִדְעוּ שֶׁאִסּוּר לְהִקְרִיב בְּכַמָּה [משום איסור שחוט חוץ], ואף על פי כן הלכו והקריבו בכמה שבבית חוניו. וְאֵין צָרִיךְ לִזְכֹּר בְּכַהֲנִים שֶׁשָּׁמְשׁוּ לְדָבָר אֲחֵר - לעבודה זרה, שאסורים לשמש במקדש שבירושלים ואפילו חזרו בתשובה, שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבִּי כַּהֲנִים שֶׁשָּׁמְשׁוּ לְעִבּוּדָה זָרָה (מלכים ב' כג ט) אַךְ לֹא יַעֲלוּ פְתָנֵי הַבָּמֹת אֶל מִזְבֵּחַ ה'

ביאור הגמרא

קְרָאָה - מהו הפסוק שבו נרמז שאין תועלת בקרבן גדול והכל תלוי בכונת הלב, הוא שנאמר (קהלת ט יא) 'מִתּוֹקָה שְׁנֵת הָעֵבֶד, אִם מְעַט וְאִם הִרְבֵּה יֹאכֵל'

גמרא (מנחות קי.)

אָמַר רַבִּי זִירָא מֵאֵי קְרָאָה 'מִתּוֹקָה שְׁנֵת הָעֵבֶד אִם מְעַט וְאִם הִרְבֵּה יֹאכֵל'. רש"י: שְׁנֵת הָעֵבֶד. עֲזוּמָה קִרְצָנוֹת וּמִנְאִילוֹ לְמִזְבֵּחַ מִתּוֹקָה שְׁנֵתוֹ שֶׁהוּא יֵשֵׁן וְלֹא יֵרָא: אִם מְעַט וְאִם הִרְבֵּה יֹאכֵל. מִמֵּן שֶׁכָּרוּ:

ביאור הגמרא

שנינו במשנה, שהעיקר במעשה הקרבנות הוא שיכוין האדם את לבו לשמים. הגמרא מבררת מהיכן למד התנא דבר זה. אָמַר רַבִּי זִירָא, מֵאֵי

ביאור הגמרא

הברייתא מביאה דרשה נוספת בענין התיבות 'ריה ניהוח':
וְנֶאֱמַר בְּשׂוֹר הָגָם - בעולת השור שהוא גדול ודמיו
 מרובים (ויקרא 6 ט) **'אֵשֶׁה רִיחַ נִיחּוֹחַ לַה' , וְקִעוֹף הַדֶּק**
 - ובעולת העוף שהוא קטן ודמיו מועטים נאמר גם כן

ותיכם פָּדוּ שְׂתֵאמֹר -] שיאמר
רְצֹנֵנוּ של ה' לזכות לפניו
וְיַעֲשֶׂה את רְצֹנֵי, שהרי לֹא
אַתֶּם זֹבְחִים את קרבנותיכם,
אַתֶּם זֹבְחִים, כמו שְׂתֵאמֹר
(ס) 'לְרָצֹנְכֶם תִּזְבְּחֶהוּ', היינו
כי בשכר שאתם עושים את מה

ה"ו וגו', שאין הקרבן כשר אלא כשתהא השחיטה קשה
בן בקר ולא לשם דבר אחר. אמר לו שמואל לרב הונא,
זו ביריגו הוא - ראייה זו מופרת לנו, וידענו כבר
שלומדים משם ששחיתת קדשים צריכה כוונה לכתחילה,
ושאלתי היתה, לעינינו - מהיכן למדנו שדבר זה מעכב
בדיעבד, ואם לא התכוין לשחיטה יהיה הקרבן פסול.
השיב לו רב הונא, תלמוד לומר - דבר זה מלמדנו
הכתוב בשלמים 'לרצונכם' תזבחהו, שמשמעותו,
לרצונכם זבחו את הקרבנות, היינו מתוך כוונה
לזבחה ולא כמתעסק. וכיון שלמצוה לכתחילה כבר למדנו
דין זה מהפסוק 'ושחט את בן הבקר' וגו', על כרחך מה
ששנה הכתוב ענין זה הוא כדי ללמד שמעכב בדיעבד:

שחיטתי עליכם להקריב קרבן זה, הנני מוחל לכם על עוונותיכם.

הגמרא מביאה דרשה אחרת מהתיבות 'לרצונכם תזבחהו':
דבר אחר, מה שנאמר בשלמים 'לרצונכם תזבחהו',

הכוונה היא לרצונכם זבחו - שתהיו רוצים בזבחה, ולרצונכם זבחו - שלא תזבחו את קרבנותיכם בחוסר דעת. וענין חוסר הדעת, הוא בדבועא מיניה [-כפי ששאל] שמואל מרב הונא בענין שחיתת קדשים, מינין למתעסק בקדשים - מהיכן למדנו שמי שמתעסק בסכין לחתוך איזה דבר ואירע ששחט בה בהמת קדשים בלי כוונה, שהוא פסול. והשיב לו רב הונא, שדבר זה למדנו ממה שנאמר בעולה (ספ"ט) 'ושחט את בן הבקר לפני

דבר אחר 'לרצונכם תזבחהו', לרצונכם זבחו, לדעתכם זבחו, בדבועא מיניה שמואל מרב הונא מינין למתעסק בקדשים שהוא פסול, שנאמר 'ושחט את בן הבקר', שתהא שחיטה לשם בן בקר, אמר לו זו ביריגו הוא, לעינינו, תלמוד לומר 'לרצונכם תזבחהו' לדעתכם זבחו:

רש"י: לרצונכם זבחו. שמהל כוונתם לשחוט, פרט למתעסק בסכין לחתוך. דבר אחר ושחט זהמם קדשים שפסולה: מינין למתעסק. דבר אחר ושחט זהמם קדשים שהם פסול: זו ביריגו הוא. דמלוא לכין דעמו: לרצונכם תזבחהו. שנה עליו הכתוב לעכב:

ביאור הזוהר

זוהר (ח"ג ב)

ביאור הזוהר

ומשמע שהפסוק מבשר בשורה טובה לבני ישראל, שכשיכנסו לארץ יתן ה' נגע צרעת בבית, וקשה וכי אגר טב הוא דישתבח באינו דזקאן למיעל בארעא - וכי שחר טוב הוא שימצא נגע צרעת בבית מי שזכה להכנס לארץ ישראל, אלא פירוש הדבר הוא אוקמוה - כבר ביארו חז"ל במדרש (ויק"פ ט"ז) שטעם הנגעים הוא לאשפחה מטמונין דאטמון בביתיהו - כדי למצוא מטמונים שהטמינו הכנענים בכותלי הבית, ולכן בא הנגע שיצטרכו להרוס את הבית וימצאו מטמונים, ובאמת ולא הנהא לון - הנגעים הם בשביל להנות ל'ישראל' מרכוש הכנענים. אבל תא חזי - בוא וראה טעם נוסף על פי

במאמר זה מובאר טעם נגעי בתים וקדושת בתי בני ישראל, כי חוץ מהטעם שימצאו מטמונים שהחבאו הכנענים, יש עוד טעם פנימי למה באו הנגעים. ומבואר שבין בצד הקדושה ובין בצד הטומאה על ידי הדיבור ממושכים אותו. ומבואר שלכן בעבודת המושכן היו

האומנים אומרים על כל דבר שזהו לעבודת המושכן ובה נמשך על הדבר קדושה עליונה מלמעלה, ולעומת זה בצד הטומאה היו הכנענים בונים בתים והיו אומרים שזה לצד הטומאה, ומזכירים שמות הטומאה ועבודה זרה כשעת הבנין, ואז באה רוח טומאה לשכון בבית. וכשנכנסו בני ישראל לארץ הקודש רצה הקב"ה להשרות שכניו ביניהם במקום טהור, לכן הביא נגעים במקומות שנבנו בטומאה ואז שברו את הבית ונסלקה רוח הטומאה משם, וזה ראייה שאין הטעם רק בשביל האצרות, כי אם כן אחר שמצאו את האצרות היו יכולים למנות את הבית באותם אבנים ועפר שמתחילה, אלא על כרחך הטעם הוא כדי לסלק את רוח הטומאה. ומבואר שלכן כשבונה אדם בית צריך להזכיר שבונו בשביל הקב"ה, ואז שורה עליו סייעתא דשמיא וקדושה והקב"ה מברכו בשלום.

פנימיות, שהנגעים באים על הבתים שיש בהם רוח טומאה, וכדי שתוכל השכינה לשרות בישראל, הביא הקב"ה נגעים באותם בתים ויהרסו, ופאין אינון [-אשריהם] ושרא, דאינון מתדבקין ביה [-שהם מתדבקים] בקודשא בריך הוא, וקודשא בריך הוא רחים להו [-אובה אותם], דכתיב (מל"א ג) 'אנהבתי אתכם אמר יהודה, ומגו רחמימותא דיליה אעיל להו לארעא קדישא, לארעא קדישא - ומתוך אהבתם הכניסם לארץ הקודש,

הטומאה משם, וזה ראייה שאין הטעם רק בשביל האצרות, כי אם כן אחר שמצאו את האצרות היו יכולים למנות את הבית באותם אבנים ועפר שמתחילה, אלא על כרחך הטעם הוא כדי לסלק את רוח הטומאה. ומבואר שלכן כשבונה אדם בית צריך להזכיר שבונו בשביל הקב"ה, ואז שורה עליו סייעתא דשמיא וקדושה והקב"ה מברכו בשלום.

פתיב - נאמר בפסוק (ויקרא י"ד) 'פי תבאו אל ארץ פנען וגו' ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם',

ביאור הוזהר

זוהר

ביאור הוזהר

לְאִשְׂרָאֵל שְׁכִינָתָהּ בִּינְיָהּ וּלְמִהוּ דִּיּוּרָה עֲמָהוּן - להשרות שכנתו ביניהם ולשים דירתו ביניהם, וישָׂרָאֵל דִּישְׁתַּפְּחוּן קְדִישִׁין עַל כָּל בְּנֵי עַלְמָא - ושבוה יהיו בני ישראל קדושים מכל שאר האומות.

תָּא חֲזִי - בוא וראה, **כְּתִיב** בעבודת המשכן (שמות לה טו) **וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לָבִן וְגו'**, כלומר שנושא לבן אותם בכונה טובה, **כִּי בִשְׁעָתָא דִּיהוּ עֲבָדִין עֲבִידְתָּא** - בשעה שעסקו בעבודת המשכן, **הוּוּ אָמְרִי** - היו אומרים בכל דבר, **דָּא לְמַקְדָּשָׁא** - זה למקדש, **דָּא לְמִשְׁכְּנָא** - זה למשכן, **דָּא לְפָרוּכְתָּא** - זה לפרוכת, וכן בכל דבר ודבר, **וְכֵן כָּל אֵינוּן אוּמִינִין** - [שאר העוסקים בעבודת המשכן] היו אומרים על כל דבר שעושים אותו בשביל המשכן, וזאת **בְּגִין דִּישְׁרִי קְדוּשָׁה עַל יְדִידָהּ** - כדי שתשרה קדושה על ידיהם, כי בכח הדיבור ממשיכים את הקדושה, וְאִתְקַדַּשׁ הָהוּא עֲבִידְתָּא - ובזה נתקדש אותה עבודה שעשו, וְכַד סָלִיק לְאַתְרָהּ בְּקְדוּשָׁה סָלִיק - וכשנשלם העבודה על מקומה היה שורה עליו קדושה.

בְּגִינוּנָא דָּא - ולעומת זה אותו דבר הוא בצד הטומאה, **מָאן דְּעִבִּיד עֲבִידְתָּא** - מי שעושה מלאכה לְעִבּוּדָה זָרָה, או לְסַטְרָא אַחְרָא דְּלֹא קְדִישָׁא - [שאינו קדוש], **בִּין דְּאִדְבֵּר לִיהּ עַל הָהוּא עֲבִידְתָּא** - כיון שהזכיר את שם העבודה זרה על אותה מעשה, כלומר שאמר שעושהו לעבודה זרה או לצד הטומאה, **הָא רוּחַ מְסַאבָּא שְׂרִיָּא עָלֵי** - בא רוח הטומאה לשרות עליו - [על המלאכה], וְכַד סָלִיק עֲבִידְתָּא בְּמִסְאבָּא סָלִיק - וכשנשלם המלאכה שורה עליו הטומאה, והנה **בְּנִעְנִים פְּלַחֵי לְעִבּוּדָה זָרָה אֵינְהוּ** - הכנענים הם עובדי עבודה

לְאִשְׂרָאֵל שְׁכִינָתָהּ בִּינְיָהּ, וּלְמִהוּ דִּיּוּרָה עֲמָהוּן, וְיִשְׂרָאֵל דִּישְׁתַּפְּחוּן קְדִישִׁין עַל כָּל בְּנֵי עַלְמָא.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (שמות לה טו) **וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לָבִן וְגו'**, **בִּשְׁעָתָא דִּיהוּ עֲבָדִין עֲבִידְתָּא, הוּוּ אָמְרִי, דָּא לְמַקְדָּשָׁא, דָּא לְמִשְׁכְּנָא, דָּא לְפָרוּכְתָּא, וְכֵן כָּל אֵינוּן אוּמִינִין, בְּגִין דִּישְׁרִי קְדוּשָׁה עַל יְדִידָהּ, וְאִתְקַדַּשׁ הָהוּא עֲבִידְתָּא, וְכַד סָלִיק לְאַתְרָהּ, בְּקְדוּשָׁה סָלִיק.**

בְּגִינוּנָא דָּא מָאן דְּעִבִּיד עֲבִידְתָּא לְעִבּוּדָה זָרָה, או לְסַטְרָא אַחְרָא דְּלֹא קְדִישָׁא, בִּין דְּאִדְבֵּר לִיהּ עַל הָהוּא עֲבִידְתָּא, הָא רוּחַ מְסַאבָּא שְׂרִיָּא עָלֵי, וְכַד סָלִיק עֲבִידְתָּא, בְּמִסְאבָּא סָלִיק, בְּנִעְנִים פְּלַחֵי לְעִבּוּדָה זָרָה אֵינְהוּ, וּמִתְדַבְּקִין פְּלַחוּ פַּחְדָּא בְּרוּחַ מְסַאבָּא בְּעִבּוּדָה זָרָה, וְהוּוּ בְּגִין בְּנִיין לְפָרְצוּפִיָּהּ (6"p לטנופייהו) וּלְגַעוּלִיָּהּ לְסַטְרָא מְסַאבָּא לְעִבּוּדָה זָרָה, וְכַד שְׂרָאן לְמַבְנִי, הוּוּ אָמְרִי מְלָה, וְכִיּוֹן דְּאִתְדַּכֵּר בְּפּוּמִיָּהּ, סָלִיק עָלֵיהּ רוּחַ מְסַאבָּא, וְכַד אִסְתַּלִּיק עֲבִידְתָּא, בְּרוּחַ מְסַאבָּא אִסְתַּלִּיק.

בִּין דְּעָאֵלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, בָּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַבָּא לֹון, וּלְקַדְשָׁא לֹון אַרְעָא, וּלְאַפְגָּא אַתְר לְשְׁכִינָתָא דְּלֹא תִשְׁרִי שְׁכִינָתָא גוּ מְסַאבָּא, וְעַל דָּא בְּהָהוּא נִגַּע צִרְעָת, הוּוּ סִתְרִין בְּנִינִין דְּאָעִין וְאַבְנִין דְּאִתְעִבִּידוּ בְּמִסְאבּוּ.

תָּא חֲזִי, אִי עוֹבְדָא דָּא הוּהּ לְאַשְׁכְּחָא מְטֻמוּנִין בְּלַחְדוּדִי, יִתְדְּרוֹן אַבְנִין לְבִתְרָא כְּמָה דְּאֵינוּן לְאַתְרֵיהּ, וְעַפְרָא לְאַתְרֵיהּ,

טעם הנגע וסתירת הבית היה רק בשביל שימצאו מטמונים, אם כן אחרי שסתרו את הבית ומצאו את המטמונים יִתְדְּרוֹן אַבְנִין לְבִתְרָא כְּמָה דְּאֵינוּן לְאַתְרֵיהּ - יחזור האבנים אחר כך כמו שהם למקומם, וְכֵן עַפְרָא לְאַתְרֵיהּ

זרה, וּמִתְדַבְּקִין פְּלַחוּ פַּחְדָּא בְּרוּחַ מְסַאבָּא - ומתדבקים כולם יחד ברוח הטומאה בְּעִבּוּדָה זָרָה, וְהוּוּ בְּגִין בְּנִיין לְפָרְצוּפִיָּהּ (6"p לטנופייהו) וּלְגַעוּלִיָּהּ לְסַטְרָא מְסַאבָּא - והיו בונים בנינים לצלמיהם ולתועבותיהם לצד הטומאה בְּעִבּוּדָה זָרָה, וְכַד שְׂרָאן לְמַבְנִי - וכשהתחילו לבנות הוּוּ אָמְרִי מְלָה - היו אומרים בפיהם שבונים לצד הטומאה, ומזכירים שמות הטומאה ועבודה זרה, וְכִיּוֹן דְּאִתְדַּכֵּר בְּפּוּמִיָּהּ סָלִיק עָלֵיהּ רוּחַ מְסַאבָּא - וכיון שנזכר בפיהם שהוא לצד הטומאה עלה על הבית רוח הטומאה, וְכַד אִסְתַּלִּיק עֲבִידְתָּא בְּרוּחַ מְסַאבָּא אִסְתַּלִּיק - וכשנגמרה בנין הבית היה נגמר ועולה ברוח הטומאה. **בִּין דְּעָאֵלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא** - כיון שנכנסו עם ישראל לארץ, **בָּעָא** - [רצה] קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַבָּא לֹון - [לטהרם], וּלְקַדְשָׁא לֹון אַרְעָא - ולקדש להם את הארץ, וּלְאַפְגָּא אַתְר לְשְׁכִינָתָא - ולפנות מקום טהור לשכינה דְּלֹא תִשְׁרִי שְׁכִינָתָא גוּ מְסַאבָּא - שלא תשרה השכינה בתוך הטומאה, וְעַל דָּא - [ולכן] בְּהָהוּא נִגַּע צִרְעָת שהיה נראה בבית שנבנה בטומאה, הוּוּ סִתְרִין בְּנִינִין דְּאָעִין וְאַבְנִין דְּאִתְעִבִּידוּ בְּמִסְאבּוּ - היו סותרים את בניני העצים והאבנים שנעשו בטומאה, ונעשה מקום טהור לשרות שם השכינה.

תָּא חֲזִי - בוא וראה ראייה לפירוש זה, **כִּי אִי עוֹבְדָא דָּא הוּהּ לְאַשְׁכְּחָא מְטֻמוּנִין בְּלַחְדוּדִי** - אם

טעם הנגע וסתירת הבית היה רק בשביל שימצאו מטמונים, אם כן אחרי שסתרו את הבית ומצאו את המטמונים יִתְדְּרוֹן אַבְנִין לְבִתְרָא כְּמָה דְּאֵינוּן לְאַתְרֵיהּ - יחזור האבנים אחר כך כמו שהם למקומם, וְכֵן עַפְרָא לְאַתְרֵיהּ

עבודתו] דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא בְּנִי [-בונה] את הבנין, כי לא מספיק מה שאין מזכיר שם עבודה זרה על זה, אלא עוד צריך לומר שעושה בשביל הקב"ה, בְּגִין דְּכְתִיב מִפְּנֵי שְׁנֵי מִנִּי (ויקרא כג יג) 'הוּי בּוֹנֵה בֵּיתוֹ בְּלֹא צֶדֶק' וְגו', ו'צדק' למידת הקדושה, והנביא מזהיר 'הוּי' למי שבונה ביתו בלא להזכיר עליו 'צדק' - שמו של הקב"ה, וכדין - ואז כשהזכיר את שמו של הקב"ה על הבנין סייעתא דשמיא שארי עליו [-שורה על הבית], וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין עֲלֵיהּ קְדוּשָׁתָא - והקב"ה משרה על הבית את קדושתו, וְקֹאֲרֵי עֲלֵיהּ - וקורא על הבית שְׁלֹם, הָדָא הוּא דְּכְתִיב - על זה נאמר (איוב ה טז) 'וְיִדְעַתְּ כִּי שְׁלֹם אֶהְיֶה' וְגו' מפני השראת הקדושה שבתוכו.

- עפר הבית ישוב למקומו, ומהם יבנו בית חדש, אֲבָל קָרָא בְּתִיב - אבל בפסוק נאמר (ויקרא יז ט) 'וְחִלְצוּ אֶת הָאֲבִנִים', וְכְתִיב אַחֵר כֵּךְ (שם פסוק מז) 'וְעַכְשָׁא אַחֵר יִקַּח', אלא על כרחך הטעם הוא בְּגִין דִּיתַעֲבֵר רִיחַ מִסְּאָבָא וְיִתְפַּנִּי - כדי להעביר את רוח הטומאה משם ויסתלק, וְיִתְקַדֵּשׁ הַשְּׁתָא בְּמִלְּקֻדְמִין - ויתקדש מעכשיו המקום כמקודם שבנו את הבית לטומאה, וְיִשְׁתַּכְחוּ [-וימצאו] עם יִשְׂרָאֵל בְּקְדוּשָׁה, וְכִדְיוּרָא קְדִישָׁא דְּמִשְׁרֵי בִּינְיָהּ וְשְׂכִינְתָּא וּבְדִירָה קְדוּשָׁה שתשרה ביניהם השכינה. וְעַל דָּא מֵאן דְּבָנִי - ולכן מי שבונה בְּגִין, כִּדְיוּרָא דְּמִשְׁרֵי בִּינְיָהּ וְשְׂכִינְתָּא בְּפֻמְיָהּ - כשמתחיל לבנות צריך להזכיר בפיו, דְּהָא דְּפֻלְחָנָא [-שבשביל]

אֲבָל קָרָא בְּתִיב (ויקרא יז ט) 'וְחִלְצוּ אֶת הָאֲבִנִים', וְכְתִיב (שם פסוק מז) 'וְעַכְשָׁא אַחֵר יִקַּח', בְּגִין דִּיתַעֲבֵר רִיחַ מִסְּאָבָא וְיִתְפַּנִּי, וְיִתְקַדֵּשׁ הַשְּׁתָא בְּמִלְּקֻדְמִין, וְיִשְׁתַּכְחוּ יִשְׂרָאֵל בְּקְדוּשָׁה, וְכִדְיוּרָא קְדִישָׁא, לְמִשְׁרֵי בִּינְיָהּ וְשְׂכִינְתָּא. וְעַל דָּא מֵאן דְּבָנִי בְּגִין, כִּדְיוּרָא דְּמִשְׁרֵי בִּינְיָהּ וְשְׂכִינְתָּא בְּפֻמְיָהּ דְּהָא לְפֻלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא בְּנִי, בְּגִין דְּכְתִיב (ויקרא כג יג) 'הוּי בּוֹנֵה בֵּיתוֹ בְּלֹא צֶדֶק' וְגו', וְכִדְיוּרָא דְּמִשְׁרֵי בִּינְיָהּ וְשְׂכִינְתָּא בְּפֻמְיָהּ דְּהָא לְפֻלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין עֲלֵיהּ קְדוּשָׁתָא, וְקֹאֲרֵי עֲלֵיהּ שְׁלֹם, הָדָא הוּא דְּכְתִיב (איוב ה טז) 'וְיִדְעַתְּ כִּי שְׁלֹם אֶהְיֶה' וְגו'.

יוסף לחק

מבוארת

מקדימים למצוות [ולעיל (ה"ב) התבאר שחכמים גזרו ואסרו להקטירים לאחר חצות הלילה]. דבר הקרב רק ביום אפשר להקטירו על גבי המזבח מבעוד יום וגמר שריפתו תהיה בלילה. א פל דבִּר שְׁאִינוּ קָרֵב אֶלָּא בַּיּוֹם, בְּגִין דְּהָא מִנְחָה שְׁנוּטִילִים מִן הַמִּנְחָה וְהַלְבוּנָה שֶׁעַל הַמִּנְחָה [שהם חלקי המנחה הנקטרים על גבי המזבח], וְהַקְטִירָתָם שֶׁמִּקְטִירִים עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, וְהַקְטִירָתָם שֶׁמִּקְטִירִים עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחָצֵק, שְׁנֵי מִנִּי (ויקרא כג יג) 'וְיִדְעַתְּ כִּי שְׁלֹם אֶהְיֶה' וְגו' מפני השראת הקדושה שבתוכו.

הלכה

מבוא

לעיל (הל' ב-א) התבאר שהשחיטה וזריקת הדם נעשית רק ביום, והקטרת האימורים נעשית לכתחילה ביום, ובדיעבד אפשר להקטירים אפילו בלילה. להלן יתבאר שהדברים הנקטרים על גבי המזבח ביום דווקא ולא בלילה, כגון הקומץ והלבונה והקטורת, אפשר להקטירים מבעוד יום על מנת שיישרפו על המזבח במשך הלילה. עוד יתבאר, שאת הנסכים הבאים עם הזבח מקריבים רק ביום, ואילו את הנסכים הבאים גם בפני עצמם אפשר להקריב אפילו בלילה. ואם נזדמנו בלילה נסכים שבאו בפני עצמם, לכתחילה יש להקדישם ולהקריבם בלילה, ולא להמתין עד שיעלה עמוד השחר. עוד יתבאר מה הן העבודות הנעשות ביום, ושכל היום כשר לעשותן.

הזמן הראוי להקרבת נסכים ב הנסכים [-ייין ומנחת סולת] הנבאים יחד עם הזבח אין קרבין אֶלָּא בַּיּוֹם, שְׁנֵי מִנִּי (ויקרא כג יג) 'וְיִדְעַתְּ כִּי שְׁלֹם אֶהְיֶה' וְגו' מפני השראת הקדושה שבתוכו.

מצד הדין כל הלילה כשר להקטרת האימורים ואיברים, אך מצוה להקדים את העבודות מיד משום שזריזים

הלכה

מבוארת

וְלִנְסָבִיכָם וְלִשְׁלֹמִיכָם, מְקִיֵּשׁ הַכְּתוּב נְסָבִים לְשִׁלְמִים, מִה קֶרְבָּנוֹת שְׁלֹמִים אֵינָם קֶרְבִּים אֲלָא בַּיּוֹם, אָפֹה נְסָבִים אֵינָם קֶרְבִּים אֲלָא בַּיּוֹם וְלֹא בַּלֵּילָה. אֲכַל הַנְּסָבִים הַבָּאִים בְּפָנֵי עֲצָמָן [שְׁהָרִי אִפְשָׁר לְהַבִּיא

זֶבַח הַיּוֹם וּלְמַחֲרָת לְהַבִּיא אֶת נִסְכֵּיוֹן, מִתְקַדְּשִׁין בְּכָלִי שֶׁרֶת בְּלִילָה וְקֶרְבִּין בְּלִילָה, שְׁמֵאֲחֵר שְׁלֹא הִתְקַדְּשׁוּ בִּשְׁחִיטַת הַזֶּבֶח אֵין דִּינָם כְּדִין הַזֶּבֶח וְקֶרְבִּים אָפֹה בַּלֵּילָה, וְלִפְיָקָד אִם נִזְדָּמְנוּ לוֹ נְסָבִים הַבָּאִים בְּפָנֵי עֲצָמָן, מְקַדְּשִׁין וּמְקַרְבִּין לְכַתְחִילָה בְּלִילָה, וְנִסְכִּים שֶׁהִתְקַדְּשׁוּ בַּלֵּילָה אֵינָם קֶרְבִּים אֲלָא בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה, וְעֵלּוֹת הַשֶּׁחֶר פּוֹסְלֵת בְּהֵן בְּאִיבְרִי הַעֲזוּלוֹת שֶׁנִּפְסְלִים בַּלֵּינָה: כֹּל שׁוֹמֵן עֲשִׂיתוּ בַּיּוֹם כֹּשֶׁר

לְהִיעֲשׂוֹת כֹּל הַיּוֹם, וְכֹל שׁוֹמֵן עֲשִׂיתוּ בַּלֵּילָה כֹּשֶׁר לְהִיעֲשׂוֹת כֹּל הַלֵּילָה

ג כֹּל הַיּוֹם כְּשֶׁר לְסְמִיכָה עַל רֹאשׁ הַקֶּרְבָּנוֹת קוֹדֵם הַשְּׁחִיטָה, וְלִשְׁחִיטָה שֶׁל קֶרְבָּנוֹת בַּהֲמָה, וְלִמְלִיקָה שֶׁל קֶרְבָּנוֹת הָעוֹף, שְׁאֵין הַכֶּהֱן שׁוֹחֵט אֲלָא מוֹלֵק אֶת

דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה הַחֲרֻטָּה וְעֵזִיבֵת הַחֲטָא וּמִה קוֹדֵם מְעַקְרֵי הַתְּשׁוּבָה עֵזִיבֵת הַחֲטָא, כִּי יַעֲזֹב דְּרָכֵיו הָרָעִים וְיִגְמֹר בְּכָל לִבָּבוֹ כִּי לֹא יוֹסִיף לְשׁוּב בְּדֶרֶךְ הַהוּא עוֹד, וְאִם אֵין פְּעֵל לֹא יוֹסִיף לְעֲשׂוֹת כֵּן, כַּעֲנִין שְׁנֵאֲמֹר (יִסְקָל לֵג 6) 'שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדְּרָכֵיכֶם הָרָעִים', שֶׁהַתְּשׁוּבָה הִיא עֵזִיבֵת הַדֶּרֶךְ הָרָעָה, וְנֵאֲמֹר (שְׁעִי נֵס 1) 'יַעֲזֹב רָשָׁע דְּרָכָיו' הָרָעָה וְזוֹהִי הַתְּשׁוּבָה. וְדַע כִּי מִי אֲשֶׁר חָטָא עַל דֶּרֶךְ מִקְרָה כִּי הִתְאַוָּה וַיִּחְזַק עָלָיו וַיִּתְּקַפְּהוּ, וְלֹא נִחְלָצוּ וַיִּחְזְקוּ בְּפָגְעוֹ בּוֹ וְלֹא מִהְרֵי לְגַעַר בֵּינָם הִתְאַוָּה וַיִּחְרַב, שֶׁהִיצַר וְהִתְאַוָּה הֵם כִּים, וְכִשְׁגוּעַר בִּיצַר וּמִתְגַּבֵּר עַל פִּתּוּיָיו הֵרִי זֶה כִּמְחִירִב וּמִיִּיבֵשׁ אֶת הַיָּם, וְכִשְׁלֹא נִתְגַּבֵּר עָלָיו עַל כֵּן יִגְרָהוּ הַיָּצַר בְּחֶרְמָיו - יֵאֱסָפְהוּ וְיִלְכְּדוּהוּ הַיָּצַר בְּרִשְׁתּוֹ וְנִפְלֵא בְּמִכְמוּרָיו -

בְּמַצּוֹתָיו לְפִי שְׁעָתוֹ וְעָתָה בְּהִיּוֹת רֹחַ הַיָּצַר רַע מְכַעֲתוֹ שֶׁנִּכְשַׁל בַּעַת שֶׁהִפְחִידוֹ הַיָּצַר הָרַע וְנִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְלֹא מֵאֲשֶׁר חִפְצוֹ וְרָצוֹנוֹ - וְלֹא הִיָּה זֶה מִרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאֵדָם לְמַצָּא עוֹנוֹ וְלַעֲשׂוֹת כְּמִזְדֵּהוּ אַחֲרֵי זֹאת. רֹאשִׁית תְּשׁוּבַת הָאִישׁ הַזֶּה הִיא הַחֲרֻטָּה וְלִשְׁמִים יִגְזֹן בְּלָבוֹ עַל חֲטָאתוֹ, וְלִהְיוֹת נֶפֶשׁ נִצְנָה וּמְרָה בְּלַעֲנָה, אַחֲרֵי

רֹאשִׁים בְּצִיפּוֹרָנוּ מְעוֹרְפִים, וְלִהְיוֹת קְמִיצַת הַמִּנְחוֹת, וְלִהְיוֹת שֶׁל הַמִּנְחוֹת לְקֶרֶן מְעֻרְבִית דְּרוּמִית שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, וְלִהְיוֹת - לְזִרְקָת דָּם הַקֶּרְבָּנוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְכֵן לְהִזּוֹת מִדָּמָם בְּתוֹךְ הַהִיכָל בְּקֶרְבָּנוֹת שְׂדִינָם בְּכָךְ, וְלִתְנוּפָה שֶׁל מִנְחַת

הָעוֹמֵר הַבָּאָה בִּט"ז נִיסָן, וְשֶׁל חֹזֶה קֶרְבָּנוֹת שְׁלָמִים הַנִּיתֵן לְכַהֲנִים, וְלִקְמִיצָה - לְהִרְמַת הַקּוֹמֵץ מִהַמִּנְחוֹת, וְלִקְרִיבֵן הַמוֹסָפִין הַקֶּרֶב בְּשַׁבָּתוֹת וּבְרָאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבְמוֹעֲדִים. וְכֹל הַלֵּילָה שְׁלֹאֲחֵר יוֹם שְׁחִיטַת הַקֶּרֶבֶן וְזִרְקָת דָּמוֹ כְּשֶׁר לְהִקְטִיר בּוֹ אֶת הָאֱמֹרִין וְאֶת הָאִיבְרִים שֶׁל הַקֶּרֶבֶן. זֶה הַכָּלָל, כֹּל דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ לְהִיעֲשׂוֹת בַּיּוֹם, כְּשֶׁר לְעֲשׂוֹתוֹ כֹּל הַיּוֹם, וְכֹל דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ לְהִיעֲשׂוֹת בְּלִילָה כְּשֶׁר

לְעֲשׂוֹתוֹ כֹּל הַלֵּילָה, וְאָפֹה עַל כֵּן, הוֹאִיל וְזִרְזִין מְקַדְּמִין לְמִצְוֹת יֵשׁ לְהַקְדִּים וּלְעֲשׂוֹתָם מִיד וְלֹא לְעַכְבָּם לְסוּף הַלֵּילָה [נֵאֲמָנָם לְעִיל (ה"ב) הַתְּבָאֵר שֶׁבְּכָדִי לְהַרְחִיק אֶת הָאֵדָם מִן הַפְּשִׁיעָה אִמְרוּ חֲכָמִים שְׁאֵין מְקַטְרִים אֶת הָאֱמֹרִים וְהָאִיבְרִים אֲלָא עַד חֲצוֹת]:

מִזְכָּר (שְׁעִי תְּשׁוּבָה לְרַבֵּינוּ יוֹנָה, שְׁעֵר א' יא)

מִעַקְרֵי הַתְּשׁוּבָה עֵזִיבֵת הַחֲטָא, כִּי יַעֲזֹב דְּרָכֵיו הָרָעִים וְיִגְמֹר בְּכָל לִבָּבוֹ כִּי לֹא יוֹסִיף לְשׁוּב בְּדֶרֶךְ הַהוּא עוֹד. וְאִם אֵין פְּעֵל לֹא יוֹסִיף, כַּעֲנִין שְׁנֵאֲמֹר (יִסְקָל לֵג 6) 'שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדְּרָכֵיכֶם הָרָעִים', וְנֵאֲמֹר (שְׁעִי נֵס 1) 'יַעֲזֹב רָשָׁע דְּרָכָיו'. וְדַע כִּי מִי אֲשֶׁר חָטָא עַל דֶּרֶךְ מִקְרָה, כִּי הִתְאַוָּה וַיִּחְזַק עָלָיו יִצְרוֹ וַיִּתְּקַפְּהוּ, וְלֹא נִחְלָצוּ רַעֲיוֹנָיו וַיִּחְזְקוּ בְּפָגְעוֹ בּוֹ וְלֹא מִהְרֵי לְגַעַר בֵּינָם הִתְאַוָּה וַיִּחְרַב, עַל כֵּן יִגְרָהוּ הַיָּצַר בְּחֶרְמָיו וְנִפְלֵא בְּמִכְמוּרָיו לְפִי שְׁעָתוֹ וְעָתָה, בְּהִיּוֹת רֹחַ הַיָּצַר רַע מְכַעֲתוֹ, וְלֹא מֵאֲשֶׁר חִפְצוֹ וְרָצוֹנוֹ לְמַצָּא עוֹנוֹ וְלַעֲשׂוֹת כְּמִזְדֵּהוּ אַחֲרֵי זֹאת. רֹאשִׁית תְּשׁוּבַת הָאִישׁ הַזֶּה הִיא הַחֲרֻטָּה וְלִשְׁמִים יִגְזֹן בְּלָבוֹ עַל חֲטָאתוֹ, וְלִהְיוֹת נֶפֶשׁ נִצְנָה וּמְרָה בְּלַעֲנָה, אַחֲרֵי

בְּמַצּוֹתָיו לְפִי שְׁעָתוֹ וְעָתָה בְּהִיּוֹת רֹחַ הַיָּצַר רַע מְכַעֲתוֹ שֶׁנִּכְשַׁל בַּעַת שֶׁהִפְחִידוֹ הַיָּצַר הָרַע וְנִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְלֹא מֵאֲשֶׁר חִפְצוֹ וְרָצוֹנוֹ - וְלֹא הִיָּה זֶה מִרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאֵדָם לְמַצָּא עוֹנוֹ וְלַעֲשׂוֹת כְּמִזְדֵּהוּ אַחֲרֵי זֹאת. רֹאשִׁית תְּשׁוּבַת הָאִישׁ הַזֶּה הִיא הַחֲרֻטָּה וְלִשְׁמִים יִגְזֹן בְּלָבוֹ עַל חֲטָאתוֹ, וְלִהְיוֹת נֶפֶשׁ נִצְנָה וּמְרָה בְּלַעֲנָה שִׁיחִיהָ מֵר לוֹ עַל שְׁחָטָא, אַחֲרֵי

תזריע ליום חמישי

תעא

מוסר

ביאור מוסר

כַּן יוֹסִיף בְּכָל יוֹם יִרְאֶת ה' בְּנִפְשׁוֹ, וַיִּתֵּן חַתַּת אֱלֹהִים בְּלִבָּבוֹ בְּכָל עֵת. עַד אֲשֶׁר יִהְיֶה נֶכּוֹן לְבוֹ בְּטוֹת בַּה', כִּי אִם יוֹסִיף יַעֲבֹר בּוֹ הַיָּצֵר וַיִּפְגְּשֵׁהוּ כַּפֶּעַם כַּפֶּעַם וַרְבָּה עָלָיו תַּאֲוָתוֹ כַּמְשַׁפֵּט הָרָאשׁוֹן, לֹא יִהְיֶה נִפְתָּה לְבוֹ עָלָיו וַיַּעֲזֹב דְּרָכּוֹ, כִּמּוֹ שְׁנֶאֱמַר (משלי כה יג) 'וּמִדֹּדָה וְעֹזֵב יִרְחֹם'. הַזְכִּיר תַּחֲלָה עַל הַחֲרָטָה הַיְּהוּדִי וְאַחֵר כֶּף עֹזֵב. אֵף הָאִישׁ הַמִּתְנַצֵּב עַל דֶּרֶךְ לֹא טוֹב תְּמִיד, וְגַבֵּר עַל חֲטָאֵיו דוֹרֵךְ בְּכָל יוֹם, וְשׁוֹנֶה בְּאוֹלָתוֹ וְשֵׁב בְּמִרוּצָתוֹ גַּם פְּעָמִים רַבּוֹת, וּבְכָל עֵת אוֹהֵב הָרַע וּמִכְשׁוֹל עֲוֹנוֹ יֵשִׁים נֶכַח פָּנָיו, רְצוֹנוֹ לֹמַר הַתַּאֲוָה וְהַיָּצֵר וְחִפְצוֹ וּמִגְמָתוֹ, אֲשֶׁר לֹא יַבְצֵר מִמֶּנּוּ כָּל אֲשֶׁר יִזֵּם לַעֲשׂוֹת. רֵאשִׁית תְּשׁוּבַת הָאִישׁ הַזֶּה לַעֲזֹב דְּרָכּוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה, וּלְהִסָּפִים לְקִים לְקַבֵּל עָלָיו כָּל יוֹסִיף לַחֲטָא. אַחֲרֵי כֵן יִתְחַרֵּט עַל עֲלִילוֹתָיו הַנִּשְׁחָתוֹת וַיִּתְּנֶה וַיֵּשׁוּב אֶל ה', כִּמּוֹ שְׁנֶאֱמַר (ישעיה סט) 'יַעֲזֹב רִשְׁעֵי דְרָכּוֹ וְאִישׁ אֶן מִחֻשְׁבָּתָיו וַיֵּשֶׁב אֶל ה' וַיִּרְחַמְהוּ'. וְהַמְשַׁל בְּזֶה לְמִי שְׂאוֹחַז הַשָּׁרָץ וְכֹא לְטַבֵּל וּלְהִטְהָר, כִּי יִנִּיחַ הַשָּׁרָץ תַּחֲלָה וְאַחֲרֵי כֵן יִטַּבֵּל וַיִּטְהָר, וְכָל זְמַן שֶׁהַשָּׁרָץ בִּידּוֹ עוֹד טְמֵאָתוֹ בּוֹ וְאֵין הַטְּבִילָה מוֹעִילָה. וְהִנֵּה עֲזִיבַת מַחֲשַׁבַת הַחֲטָא הִיא הַשְׁלֵכַת הַשָּׁרָץ, וְהַחֲרָטָה מֵאֲשֶׁר חֲטָא וְהַיְּהוּדִי וְהַתַּפְּלָה בְּמִקּוֹם הַטְּבִילָה. וְהִיא כִּי יָבֹא יִסּוּרִין וּמִכְאוּבִים עַל הָרִשְׁעָה, אֲשֶׁר תְּמִיד כָּל זְמָמִיו לְהַתְּחַלֵּף בְּאַשְׁמִיּוֹ, יוֹסֵר בַּתַּחֲלָה וַיֵּשֶׁב מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר חָשַׁב וַיִּזְכְּרִית מַעֲבָדֵי מִדְּיָו. וְהַמְשַׁל בְּזֶה לַעֲגֹל אֲשֶׁר יִכּוּהוּ בְּמִלְּמַד הַבֶּקֶר לְכוֹן תִּלְמִיּוֹ, כֵּן הַמִּתְנַצֵּב עַל דֶּרֶךְ לֹא טוֹב, יִקַּח הַמוּסֵר תַּחֲלָה לַעֲזֹב דְּרָכֵי מָוֶת לְלַכֵּת דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁלֵכַת הַשָּׁרָץ, וְהַחֲרָטָה מֵאֲשֶׁר חֲטָא וְהַיְּהוּדִי וְהַתַּפְּלָה הֵם בְּמִקּוֹם הַטְּבִילָה. וְהִיא כִּי יָבֹא יִסּוּרִין וּמִכְאוּבִים עַל הָרִשְׁעָה, אֲשֶׁר תְּמִיד כָּל זְמָמִיו לְהַתְּחַלֵּף בְּאַשְׁמִיּוֹ - לְהַתְּחַלֵּף בְּדְרָכֵי הָרָעִים וְהַחֲטָאִים, וְיוֹסֵר - יִתִּיּוֹסֵר הָרִשְׁעָה בַּתַּחֲלָה וְעַל יְדֵי זֶה יֵשֶׁב מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר חָשַׁב, וַיִּזְכְּרִית מַעֲבָדֵי - וַיִּכְבֵּל מַעֲשֵׂיו הָרָעִים מִדְּיָו, וְהַמְשַׁל בְּזֶה לַעֲגֹל אֲשֶׁר יִכּוּהוּ בְּמִלְּמַד הַבֶּקֶר - בְּשׁוּט שָׁבוּ מִכִּים אֶת הַבַּהֲמָה לְכַנּוֹן תִּלְמִיּוֹ - כְּדִי לְכוֹן אוֹתָהּ בַּעַת הַחֲרִישָׁה בְּשָׂרָה, כֵּן הַמִּתְנַצֵּב עַל דֶּרֶךְ לֹא טוֹב יִקַּח הַמוּסֵר תַּחֲלָה לַעֲזֹב דְּרָכֵי מָוֶת לְלַכֵּת דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל:

כַּן יוֹסִיף בְּכָל יוֹם יִרְאֶת ה' בְּנִפְשׁוֹ וַיִּתֵּן חַתַּת - יִרְאֶת אֱלֹהִים בְּלִבָּבוֹ בְּכָל עֵת, עַד אֲשֶׁר יִהְיֶה נֶכּוֹן לְבוֹ בְּטוֹת בַּה' כִּי אִם יוֹסִיף יַעֲבֹר בּוֹ הַיָּצֵר וַיִּפְגְּשֵׁהוּ כַּפֶּעַם כַּפֶּעַם וַרְבָּה עָלָיו תַּאֲוָתוֹ כַּמְשַׁפֵּט הָרָאשׁוֹן שֶׁאֵין נִפְתָּה לְבוֹ עָלָיו, לִיצֵרוֹ וּנְכֻשָׁל, אֲךָ מִכָּאן וְאֵילָךְ לֹא יִהְיֶה נִפְתָּה לְבוֹ עָלָיו, וַיַּעֲזֹב דְּרָכּוֹ הָרָעָה, כִּמּוֹ שְׁנֶאֱמַר (משלי כה יג) 'וּמִדֹּדָה וְעֹזֵב יִרְחֹם', שֶׁהַעֲזִיב דְּרָכּוֹ הָרָעָה יִהְיֶה מְרוּחֵם, וְהַכְּתוּב שֶׁאֵין תַּחֲלָה 'מוֹדָה' הַזְכִּיר תַּחֲלָה עַל הַחֲרָטָה הִיא הַהוֹדָאָה וְהַיְּהוּדִי, וְאַחֵר כֶּף שְׁעֹזֵב אֶת דְּרָכּוֹ הָרָעָה, וְכָל זֶה בַּחוּטָא דְּרַךְ מִקְרָה שְׂצִירָה לְהַתְּחַרֵּט קוֹדֵם שְׁעֹזֵב חֲטָאוֹ. אֵף הָאִישׁ הַמִּתְנַצֵּב עַל דֶּרֶךְ לֹא טוֹב תְּמִיד שֶׁתְּמִיד הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רָעָה, וְגַבֵּר עַל חֲטָאֵיו דוֹרֵךְ בְּכָל יוֹם שֶׁהוֹלֵךְ בְּכָל יוֹם בְּדֶרֶךְ הַחֲטָא, וְשׁוֹנֶה בְּאוֹלָתוֹ - וְחוֹזֵר עַל חֲטָאֵיו, וְשֵׁב בְּמִרוּצָתוֹ שָׂרָץ וְלֹהוּט אַחֲרֵי הַחֲטָא גַּם פְּעָמִים רַבּוֹת, וּבְכָל עֵת אוֹהֵב הָרַע, וּמִכְשׁוֹל עֲוֹנוֹ יֵשִׁים נֶכַח פָּנָיו, רְצוֹנוֹ לֹמַר הַתַּאֲוָה וְהַיָּצֵר וְחִפְצוֹ וּמִגְמָתוֹ, אֲשֶׁר לֹא יַבְצֵר מִמֶּנּוּ כָּל אֲשֶׁר יִזֵּם לַעֲשׂוֹת - וְרְצוֹנוֹ שֶׁלֹּא יִמְנָעוּ מִמֶּנּוּ כָּל הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים שְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת. רֵאשִׁית תְּשׁוּבַת הָאִישׁ הַזֶּה לַעֲזֹב דְּרָכּוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה - הָאִישׁ הַזֶּה צָרִיךְ קוֹדֵם לַעֲזֹב אֶת חֲטָאֵיו וּדְרָכּוֹ הָרָעָה, וּלְהִסָּפִים לְקִים לְקַבֵּל עָלָיו כָּל יוֹסִיף לַחֲטָא. וְאַחֲרֵי כֵן יִתְחַרֵּט עַל עֲלִילוֹתָיו הַנִּשְׁחָתוֹת - מַעֲשֵׂיו הָרָעִים וַיִּתְּנֶה וַיֵּשׁוּב אֶל ה', כִּמּוֹ שְׁנֶאֱמַר (ישעיה סט) 'יַעֲזֹב רִשְׁעֵי דְרָכּוֹ וְאִישׁ אֶן מִחֻשְׁבָּתָיו וַיֵּשֶׁב אֶל ה' וַיִּרְחַמְהוּ', שֶׁבַתַּחֲלָה עָלָיו לַעֲזֹב אֶת דְּרָכּוֹ הָרָעָה וְאַחֲרֵי כֵן לְהַתְּחַרֵּט וְלִשְׁוֹב בַּתְּשׁוּבָה. וְהַמְשַׁל בְּזֶה לְמִי שְׂאוֹחַז הַשָּׁרָץ וְכֹא לְטַבֵּל וּלְהִטְהָר כִּי צָרִיךְ שְׂנִיחַ הַשָּׁרָץ תַּחֲלָה מִידּוֹ וְאַחֲרֵי כֵן יִטַּבֵּל וַיִּטְהָר, וְכָל זְמַן שֶׁהַשָּׁרָץ בִּידּוֹ עוֹד טְמֵאָתוֹ בּוֹ וְאֵין הַטְּבִילָה מוֹעִילָה. וְהִנֵּה עֲזִיבַת מַחֲשַׁבַת הַחֲטָא הִיא הַשְׁלֵכַת הַשָּׁרָץ, וְהַחֲרָטָה מֵאֲשֶׁר חֲטָא וְהַיְּהוּדִי וְהַתַּפְּלָה הֵם בְּמִקּוֹם הַטְּבִילָה. וְהִיא כִּי יָבֹא יִסּוּרִין וּמִכְאוּבִים עַל הָרִשְׁעָה, אֲשֶׁר תְּמִיד כָּל זְמָמִיו לְהַתְּחַלֵּף בְּאַשְׁמִיּוֹ - לְהַתְּחַלֵּף בְּדְרָכֵי הָרָעִים וְהַחֲטָאִים, וְיוֹסֵר - יִתִּיּוֹסֵר הָרִשְׁעָה בַּתַּחֲלָה וְעַל יְדֵי זֶה יֵשֶׁב מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר חָשַׁב, וַיִּזְכְּרִית מַעֲבָדֵי - וַיִּכְבֵּל מַעֲשֵׂיו הָרָעִים מִדְּיָו, וְהַמְשַׁל בְּזֶה לַעֲגֹל אֲשֶׁר יִכּוּהוּ בְּמִלְּמַד הַבֶּקֶר - בְּשׁוּט שָׁבוּ מִכִּים אֶת הַבַּהֲמָה לְכַנּוֹן תִּלְמִיּוֹ - כְּדִי לְכוֹן אוֹתָהּ בַּעַת הַחֲרִישָׁה בְּשָׂרָה, כֵּן הַמִּתְנַצֵּב עַל דֶּרֶךְ לֹא טוֹב יִקַּח הַמוּסֵר תַּחֲלָה לַעֲזֹב דְּרָכֵי מָוֶת לְלַכֵּת דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל:

הוספות חדשות

פניני אור החיים (יב ג)

הַרְשָׁעִים שְׁנוּאֵי ה', מִלָּה זֹה הִיא לָהֶם כְּמִי שְׁנוֹתָן חֶלֶק לִנְחָשׁ עֶפֶר לַחֲמוֹ' (ישעיה סה כה). וְעֵינַי תִּקְוִנִים דָּף " (ע"ב):
וְהַשְׁלֵשָׁה רִמּוֹ הַכְּתוּב בְּאוֹמְרוֹ יְמוּל וְגו', כִּנְגֵד מִלַּת הַצְדִּיקִים אֲהוּבֵי ה' אָמַר יְמוּל, פְּרוּשׁ, יו"ד מוֹל, כִּי הוּא מְגַלָּה בּוֹ רְשִׁימוֹ קְדִישָׁא אוֹת יו"ד הַרְשׁוּמָה בְּשִׁמּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכִנְגֵד מִלַּת הַבִּינּוּנִים אָמַר בֶּשֶׁר, כָּאֵן

עוֹד יִתְבָּאָר עַל פִּי מַה שְׂאָמְרוּ בְּסִפְר הַתְּקוּנִים (תִּיקוּן כד) כִּי שְׁלֹשׁ מִדְּרָגוֹת יֵשׁ בְּבַחֲבִינַת מַצְנֶה זֹה שֶׁל מִלָּה: מִדְּרָגָה הַמַּעֲלָה שֶׁבְּכָלֶן הִיא מִלַּת בְּנִיָּהֶם שֶׁל צְדִיקִים בְּנֵי אֵל חֵי, מִלָּה זֹה הִיא לָהֶם גָּלוּי שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ חֲתוּם בְּכֶשֶׁר קֹדֶשׁ, וְהִיא עֲטֻרַת הַיְּסוּד. שְׂנִיָּה לָהּ, הֵם בְּנֵי אֲנָשִׁים הַבִּינּוּנִיִּים, מִלָּה זֹה לָהֶם כְּקֶרֶבֶן לִפְנֵי ה'. שְׁלִישִׁית, הִיא מִלַּת בְּנֵי הַמַּמְזוּרִים הָאֲנָשִׁים

פניני אור החיים

לִי לְמַמְזָר לְמוֹלוֹ וְכָלוּ מְלֵא עֶרְלָה, תִּלְמוּד
לומר שְׁאָף על פִּי כֵן יִסִּיר עֶרְלָתוֹ מִמֶּנּוּ
לְהַתִּישׁ פֶּחַ הַקֶּלֶפָה שָׁבוּ, שָׁאם יִזְכֶּה בְּמַעֲשָׂיו
יִתְעַצֵּם בְּכַח מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וַיִּגְבִּיר צַד הַטּוֹב
וַיִּתְבַּטֵּל חֶלֶק הָרַע, וְעַל זֶה אָמְרוּ ז"ל (הוריות
(ג.) מִמְזָר תִּלְמִיד חָכָם קוֹדֵם לְכֹהֵן גָּדוֹל:

מאורי אור

א כי יתכן שבחינת הטוב תגבר ותנצח את הרע.

מצוות ה'

נודע שהיה טמא, אם היא טומאה ידועה כל הקרבנות
שהקריב פסולין, ואם היא טומאת התהום [פירוש שאין
הטומאה ידועה לאדם בעולם] הציץ כשהוא על מצחו של
כהן גדול מרצה. ואפילו נודע לו שהוא טמא קודם שיזרק
הדם וזרק, הורצה על ידי הציץ. וכן הציץ מרצה על
טומאת דברים הקריבין, אבל אינו מרצה על טומאת
הנאכלין, ולא על טומאת האדם שנטמא בטומאה ידועה,
אלא אם היתה טומאה הדחיה בצבור. ונוהג בזמן הבית
בזכרי כהונה: סנהדרין פ"א: זבחים י"ז. רמב"ם ביאת מקדש
פ"ד. סה"מ לא תעשה ע"ה. סמ"ג לאוין ש"ה:

רע"ט (קעב) מצות לא תעשה שלא יעבוד במקדש
כהן טמא, שנאמר (ויקרא כג ז) 'וינזרו מקדשי
בני ישראל ולא יחללו'. הא אם עבד חלל העבודה
וחייב מיתה בידי שמים, שנאמר (ספ פסוק ט) 'ומתו בו כי
יחללוהו' (נמנוה רס), מה חילול האמור שם חייב מיתה
בידי שמים, אף חילול האמור כאן חייב מיתה בידי
שמים. וכל לאו שחייבין עליו מיתה בידי שמים לוקין
עליו (עין כל ט). אבל אחיז הכהנים לא היו מביאין אותו
לבית דין, אלא מוציאין אותו לחוץ ופוצעין את מוחו
בגזירין ואין ממחין עליהן בכך. וכהן שעבד ואחר כך

הרב

(סי' סא סעיף כה, סי' סב סעיפים א-ג)

שו"ע

הִשְׁמַע לְאֹנְיָךְ, וְאִם לֹא הִשְׁמַע לְאֹנְיָךְ יָצָא, וּבְלִבְדּוֹ שִׁיּוּצֵי
בְּשִׁפְתָיו, אֲבָל אִם קָרָא בְּלִבּוֹ לֹא יָצָא, שֶׁהַהוּרָה אֵינוֹ כְּדָבוֹר.
וּמִכָּל מָקוֹם אִם הוּא אֹנֵס שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו, כְּגוֹן
שְׂאִין הַמָּקוֹם נָקִי בְּעֵינֵי שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו, דִּהְיִינוּ
שְׂאִין הַמָּקוֹם מְטוֹנָף לְגַמְרִי, יֵשׁ לוֹ לְהִרְהוֹר, וְאֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ
יֹצֵא יְדֵי חוּבָה אֲלֵא בְּאֻמְרָה, יֵשׁ לוֹ לְהִרְהוֹר בְּלִבּוֹ, וְה' יִרְאֶה
לְכַבּוֹ וַיִּתֵּן לוֹ שֹׁכֵר הַמַּחֲשָׁבָה. דְּאֻמְרֵינוּ הֵכִי בְּמִקְדָּשׁ (תהלים
ה ב) 'אֻמְרֵי הָאֻזִּינָה ה'', אָמַר דָּוִד, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּשִׁעָה
שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר 'אֻמְרֵי הָאֻזִּינָה', וּבְשִׁעָה שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר
'בִּינָה הִגִּיג', וְהִגִּיג רָצָה לומר הַמַּחֲשָׁבָה, שָׁאם הִיָּה רוֹצֵה
לומר דְּבוֹר אֲפִלוֹ לְבָשֵׁר וְדָם אֵין לומר בִּינָה בְּדָבָר שְׂשׁוּמַע,
אֲלֵא מִתּוֹף שְׂאִינוֹ אֲלֵא בְּמַחֲשָׁבָה אָמַר לְשׁוֹן בִּינָה, וְכֵן נִרְאֶה
מִהַפְסוּק שְׂאֻמֶּר (שם ט ד) 'בְּהִגִּיג תִּבְעֵר אֵשׁ דְּבָרָתִי
בְּלִשְׁוֹנִי', דְּמִשְׁמַע שֶׁהַדְּבוֹר דָּבָר אֶחָד וְהַמַּחֲשָׁבָה דָּבָר אֲחֵר.

פסקי משני"ב

הקודש. ועיין בספרי האחרונים דבימינו אף מצד הדין יש לזהר
שלא לקרותה בלשון אחר כי אם בלשון הקודש, כי יש כמה
וכמה תיבות שאין אנו יודעים איך להעתיקם היטב.

ד במשנ"ב (ספ"ט): ואם המקום ההוא מטונף לגמרי, לא יהרהר
נוסח קריאת שמע או הברכה, רק יחשוב בלבו שמחויב ואינו
יכול לקיים ויצטער על זה, וה' יראה ללבב ליתן לו שכר
המחשבה כיון שהוא אנוס.

ה במשנ"ב (ספ"ט): אבל בעצם אינו יוצא בזה, על כן כשיסתלק
האנוס אם עדיין לא עבר זמן קריאת שמע, מחויב לחזור
ולקרותה.

כה יֵשׁ נוֹהֲגִין לְקִרְוֹת קְרִיאת שְׁמַע בְּקוֹל רֶם, מְלַבֵּד בְּרוֹף
שֵׁם קָבוֹד מְלִכּוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, וַיֵּשׁ נוֹהֲגִין לְקִרְוֹתָהּ
בְּלִחַשׁ מְלַבֵּד פְּסוּק ראשון, מִפְּנֵי חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יִבְטַח אֶחָד עַל
הַשְׁמִיעָה וְלֹא יִקְרָא בְּעֵצְמוֹ, וּבְאֻמָּת אֵינוֹ יֹצֵא בְּשִׁמְיעָה אֲלֵא
בְּשִׁתְשָׁעָה שׁוֹמְעִין מֵאֶחָד הַמְּכֻּן לְהוֹצִיאָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּחֱבָאָר
בְּסִימָן נ"ט^א.

א אף על פי שצריך לדקדק באותיותיה, קרא ולא דקדק
בהן יצא^ב.

ב יָכוֹל לְקִרְוֹתָהּ בְּכָל לְשׁוֹן, שְׂנֵאמַר שְׁמַע בְּכָל לְשׁוֹן שְׂאֻתָהּ
שׁוֹמַע, וַיִּזְהַר מִדְּבָרִי שְׁבוּשׁ שְׂבָאוֹתוֹ לְשׁוֹן, וַיִּדְקַק
בְּאוֹתֵיהֶיו כְּמוֹ בְּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְהוּא שְׂמִיכִין הַלְשׁוֹן. וְהוּא
הָדִין לְתַפְלָה וּבִרְכַּת הַמְּזוֹן, אֲבָל קִדּוּשׁ וּבִרְכַּת הַמַּצּוֹת
וְהַלֵּל יֹצֵא אֲפִלוֹ אֵינוֹ מִבֵּין הַלְשׁוֹן^ג.

ג צריך להשמיע לאנזיו מה שמוציא מפיו, שְׂנֵאמַר 'שְׁמַע'

א במשנ"ב (ספ"ט): לענין אם יוצא בקריאת שמע על ידי אחר
שיכוון להוציאו, עיין במגן אברהם ופרי מגדים, ורוב האחרונים
סוברים דיוצא בזה.

ב במשנ"ב (ספ"א): אין הענין שלא הזכיר התיבות והאותיות
שבדאי לא יצא, אבל ענין לא דקדק הוא שלא נתן רווח בין
הדבקים, או שלא התיז הזיזין של 'תזכור' וכדומה. (ספ"ט): ומכל
מקום יזהר מאד לכתחילה בזה.

ג במשנ"ב (ספ"ט): ודווקא שמכין באותו הלשון, והוא הדין
בתפלה וברכת המזון ובקידוש וברכת המצות והפירות והלל.
וכל זה מצד הדין, אבל למצוה מן המובחר הוא דווקא בלשון

